

NESTNIK

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 13. december 1963

Štev. 50 (1125)

Na Dunaju spet razgovori o manjšinskih vprašanjih

Sestanek zastopnikov zvezne in deželne vlade ter koroških Slovencev v zunanjem ministristvu

V petek prejšnjega tedna je bil v zunanjem ministristvu na Dunaju pod predsedstvom zunanjega ministra dr. Bruna Kreiskega sestanek predstavnikov zvezne vlade in koroške deželne vlade ter zastopnikov slovenske manjšine na Koroškem. Razgovor so se poleg ministra dr. Kreiskega udeležili tudi državni sekretar v zunanjem ministristvu dr. Fritz Steiner z vodilnimi uradniki ministristva, kot zastopniki koroške deželne vlade deželni glavar Ferdinand Wedenig, namestnik deželnega glavarja inž. Thomas Truppe in deželni svetnik Hans Rader ter kot predstavnika manjšine predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev prof. dr. Valentin Inzko. O razgovorih je bilo objavljeno uradno poročilo, iz katerega povzemamo naslednje podrobnosti.

Zunanji minister dr. Kreisky je poročal o dosedanjem izvajanju določil člena 7 državne pogodbe in posebej o ukrepih, ki so bili za izpolnitev tozadevnih zahtev koroških Slovencev podvzeti v času od zadnjih razgovorov meseca februarja lanskega leta.

Zastopnika koroških Slovencev sta opozorila na še odprta vprašanja in med drugim iznesla podrobne želje glede ureditve šolskega problema, kot so vprašanje šolske nadzorne oblasti, zasedba inšpektorskih mest, odgovarjajoče zastopstvo manjšine v kolegialnih šolskih svetih, pravica javnosti za kmetijsko šolo v Podravljah, skrb za vzgojo dvojezičnih vzgojiteljic v otroških vrtcih ter lastni prostori za slovensko gimnazijo v Celovcu. Poleg tega sta izrazila željo po ustanovitvi posebnega referata za ljudsko prosveto med koroškimi Slovenci ter ponovno sprožila vprašanje enakopravnosti slovenskega jezika v upravi in dvojezičnih napisov topografskega značaja.

Na podlagi konkretnih primerov pa sta opozorila na diskriminacije in zapostavljanje koroških Slovencev na gospodarskem in zlasti združnem področju.

Deželni glavar Wedenig je na izvajanja obeh predstavnikov koroških Slovencev izjavil, da bodo izražene želje, v kolikor spadajo v pristojnost dežele, proučili v pozitivnem duhu, deželni svetnik Rader pa je ob tej priložnosti ponovno zahteval uradno

objavo rezultatov ljudskega štetja iz leta 1961 po jezikovni pripadnosti ter sklenitev posebnega zakona za tako imenovano ugotavljanje manjšine. Zunanji minister dr. Kreisky, ki je prav tako obljubil, da se bo zunanje ministristvo prizadevalo za čim hitrejšo rešitev odprtih vprašanj, je v tej zvezi sporočil, da so v proračunu za prihodnje leto predvidena ustrezna sredstva za pospeševanje namenov in ustanov slovenske manjšine na Koroškem.

Ob koncu je v uradnem komuniqueju rečeno, da sta zastopnika koroških Slovencev ob upoštevanju, da je ostalo še več vprašanj odprtih, priznala, da so bile nekatere želje slovenske manjšine s strani avstrijskih oblasti pozitivno rešene. Za uspešnejše reševanje teh problemov v bodoče pa sta zastopnika koroških Slovencev predlagala ustanovitev stalne komisije ekspertov.

V Generalni skupščini in Varnostnem svetu:

Obsodba rasizma in kolonialne politike

Generalna skupščina OZN se je na svojem letošnjem zasedanju v mnogo večji meri kot prejšnja leta posvetila vprašanjem rasizma in kolonialne politike. Pri teh razpravah sta bili neposredno na zatožni klopi Južna Afrika in Portugalska, vendar so besede obsodbe, izrečene na številnih sejah Generalne skupšči-

ne in Varnostnega sveta, prav tako veljale tudi vsem drugim državam, v katerih iz teh ali drugih vzrokov kratijo delu prebivalstva osnovne človečanske pravice.

Proti južnoafriškemu režimu so bili sprejeti odločni ukrepi, ki bi bili seveda še bolj učinkoviti, če tamkajšnji rasisti ne bi bili deležni podpore v nekaterih državah — na primer v Ameriki — kjer se prav tako še vedno dogajajo rasne diskriminacije. Kljub temu pa se je večina držav širom po svetu pridružila sprejetim sklepom in je proti Južni Afriki uvedla predvskem gospodarske sankcije in hkrati prepovedala vsak izvoz orožja v to državo. Podobno je v primeru Portugalske, katere kolonialna politika je naletela na obsodbo skoraj vseh članic svetovne organizacije; le nekaj takih držav, ki imajo tudi same še kolonije, odnosno so jih do pred nedavnega imele — predvsem Francija in Velika Britanija — se je izreklo proti taki rešitvi, ki bi Portugalsko prisilila, da spremeni svoj režim v kolonialnih deželah.

Najbolj aktivne v vseh teh razpravah so bile neodvisne afriške države, ki so s svojim enotnim nastopom prvič v zgodovini demonstrirale tako stopnjo politične zrelosti, da so ostali svet naravnost presenetile. Takorekoč čez noč se je na svetovni politični pozornici pojavila nova sila — Afrika, mimo katere v bodoče ne bo mogoče reševati tudi drugih mednarodnih vprašanj. Že danes ima mlada Afrika ob podpori zlasti blokovsko neve-

Obvestilo

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem sporoča, da bo imela svoj

OBČNI ZBOR

v soboto, dne 21. decembra 1963, ob 9. uri dopoldne v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

Na dnevnem redu bodo poročila, volilne odborov in slučajnosti.

Udeležba na občnem zboru mogoča samo z izkaznico.

Zveza slovenskih organizacij
na Koroškem

zanih držav pomembno besedo, jutri, ko bo rešila tudi svoje gospodarske probleme, pa bo njen vpliv tako narasel, da jo bodo morali za enakopravno priznati tudi tisti, ki so dolga desetletja krojili njeno usodo kot kolonialni gospodarji.

Letošnje zasedanje Generalne skupščine OZN je vsekakor potekalo v znamenju prebujenja in samoosvojitve afriških narodov. Obsodba rasizma in kolonialne politike je temu dajala več ali manj le zunanji videz, kajti v resnici je šlo za mnogo več: narodi sveta — ne glede na barvo kože, jezik ali politično opredeljenost — hočejo živeti v miru, katerega osnovna pogoja pa sta enakopravnost in medsebojno spoštovanje.

EGS pred novo krizo

V Bruslju se je začelo zasedanje ministrskega sveta Evropske gospodarske skupnosti. Začelo se je v okolnostih, ki lahko privedejo do resne krize, kajti izkazalo se je, da so nasprotja med Francijo in Zahodno Nemčijo — kljub medsebojni prijateljski pogodbi — le nekoliko bolj resnega značaja, kot je bilo pričakovati. Ta nasprotja se v prvi vrsti nanašajo na vprašanja v zvezi z ureditvijo agrarnega problema in ravno tukaj je Francija nepopustljiva ter vztraja na tem, da mora biti ta problem rešen najkasneje do konca tega leta, sicer bi nastale „najtežje posledice“ za skupno tržišče. V Bonnu pa poudarjajo, da se Zahodna Nemčija kot suverena država ne more ukloniti diktatu druge države.

Politični opazovalci domnevajo, da bo tudi še v nadaljnjem poteku sedanjega zasedanja prišlo do hudih nasprotij.

Novi ameriški predsednik Johnson

se zavzema za nadaljevanje Kennedyjeve politike

Medtem ko se v Ameriki nadaljuje preiskava v zvezi z obema atentatoma v Dallasu, začena novi predsednik Johnson uveljavljati svojo politiko, o kateri je že takoj po umoru predsednika Kennedyja izjavil, da bo skušal čim bolj dosledno nadaljevati pot, ki jo je začrtal njegov predhodnik. V zunanjepolitičnih vprašanjih doslej še ni prišlo do konkretnih odločitev, Johnson je podal le nekaj izjav glede nadaljnje vojaške pomoči Ameriki drugim državam ter o atlantskem zavezništvu, toliko bolj pogumno pa se je lotil aktualnih notranjepolitičnih problemov.

Posebno odločno se je Johnson zavzel za sklenitev zakona o državljskih pravicah, s katerimi bi se vsaj delno odpravila rasna diskriminacija na jugu ZDA. Za tak zakon se je trudil že prejšnji predsednik Kennedy in v svetlu čedalje bolj prevladujočega mnenja, da je postal žrtev atentata prav zaradi svoje politike pomirjevanja in demokratizacije. Johnson kljub temu hoče neustrašno nadaljevati in izvesti začeto delo ter je v tej zvezi izjavil: „Preveč smo govorili, napravili pa smo malo in še to prepozno.“

Drugi problemi, s katerimi se trenutno

bavi Johnson, so v glavnem gospodarskega in socialnega značaja. Zavzema se za to, da bi kongres sprejel dva ukrepa, ki jih je prav tako imel v svojem načrtu že Kennedy: zmanjšanje davkov, ki bi omogočilo večje investicije v gospodarstvu in hkrati odpravo brezposelnosti, na drugi strani pa zdravstveno zavarovanje starih oseb s pomočjo sistema socialnega zavarovanja. Načrt o davčni reformi je že za časa Kennedyja naletel na odpor pri opozicijski republikanski stranki, katere voditelji so bili mnenja, da je izvedljiv le ob istočasnem zmanjšanju državnega proračuna. Zato se je Johnson odločil za precejšnje varčevanje pri državnih izdatkih in je od posameznih državnih ustanov zahteval, da morajo uvesti varčevanje, ki bi omogočilo znižanje državnih izdatkov. Kakor predvidevajo, bo znašal novi proračun od 98 do 103 milijarde dolarjev in bi z znižanjem davkov za 11 milijard dolarjev tekom dveh let sprostil znatna sredstva za nadaljnje investicije.

Tako v kongresnih kakor tudi v poslovnih krogih so bili ti načrti ugodno sprejeti in jih ocenjujejo kot uspešno potezo novega predsednika.

V Zahodni Nemčiji:

Spet vojni zločinci na zatožni klopi

V Frankfurtu se bo prihodnji teden začela sodna obravnava proti 22 bivšim funkcionarjem zloglasnega nacističnega koncentracijskega taborišča Oswiecim (Auschwitz), v katerem so nacistični krvniki po uradnih poročilih zverjinski pobili okoli štiri milijone ljudi. Svoječasno je v tem taborišču delovalo kakih 1000 SS-ovcev, od katerih pa so zavezniški vojaški tribunal in tuja sodišča po vojni obsodili le 48 oseb na smrt. Glavni obtoženec, ki bi se moral zagovarjati na bližnjem procesu — zadnji komandant taborišča Richard Baer, ki je po vojni več let živel v Zahodni Nemčiji pod lažnim imenom, je medtem umrl v preiskovalnem zaporu.

Pričakujejo, da bo proces v Frankfurtu, na katerem bodo zaslišali tudi več sto prič, predvsem iz drugih držav, trajal najmanj devet mesecev. Gre za doslej največji proces proti vojnim zločincem pred zahodnonemškim so-

diščem in je zato tudi razumljivo, da vlada zanj izredno zanimanje tako v Nemčiji sami kakor tudi v mednarodni javnosti. Spremljalo ga bo nad sto domačih in tujih novinarjev, kakor tudi številni opazovalci mnogih organizacij iz Nemčije in raznih drugih držav.

Zanimanje za proces predvsem v mednarodni javnosti je tako veliko zlasti zaradi tega, ker je še vsak dosedanji proces proti vojnim zločincem pomagal odkrivati sledi tudi za drugimi vojnimi zločinci, ki se še vedno skrivajo po raznih državah ali pa — deloma pod praviim deloma pod lažnim imenom — že spet zavzemajo važne položaje v Zahodni Nemčiji. Ravno zaradi tega pa je tudi razumljivo, da se gotovi krogi — tudi pri nas v Avstriji — upirajo vsakemu zasledovanju vojnih zločincev in imajo le eno željo: naj bi bila preteklost »dokončno pokopana«.

Proces proti južnotirolskim atentatorjem

Pred porotnim sodiščem v Milanu se je v ponedeljek začela sodna obravnava proti 107 osebam, povečini iz Južne Tirolske, deloma pa tudi iz Avstrije in Zahodne Nemčije, ki so obtoženi, da so pripravljale in sodelovale pri dinamiških atentatih na Južnem Tirolskem. Obtožnica, ki obsega 24 debelih zvezkov, jih dolži številnih kaznivih dejanj, kot so napad na državno integriteto, tajno politično delovanje, uboj, rušenje komunikacij in vojaških objektov ter drugo.

Sprva je bilo na seznamu obtožencev 106 oseb, vendar so tekom dveletne preiskave nekatere oprostil na podlagi amnestije, nekatere pa zaradi tega, ker se je že med preiskavo izkazalo, da niso bile udeležene pri atentatih. Dva obtoženca sta umrla v preiskovalnem zaporu, tako da je zdaj na zatožni klopi le 69 oseb, proti ostalim pa bodo sodili v odsotnosti. Poleg 69 obtožencev je na obravnavi še 34 advokatov obrambe, sto policajev ter sto domačih in tujih novinarjev.

Za proces v Milanu vlada največje zanimanje v Italijanski in tudi mednarodni javnosti, še posebno pa ga z deljenimi občutki spremljajo južni Tirolci ter Avstrija kot malična država nemško govoreče manjšine na Južnem Tirolskem. Že letošnji proces proti skupini Italijanskih karabinjerjev, ki so jih sedaj obtoženi južni Tirolci dolžili grobega in neprimernega ravnanja z obtoženci med preiskavo — kakor znano so bili vsi karabinjerji oproščeni — je v južnotirolskih in avstrijskih krogih omajal zaupanje v objektivnost Italijanskega sodstva, kar je precej negativno vplivalo na odnose med Avstrijo in Italijo. Zato je sodišče v Milanu zdaj v zelo neprijetnem položaju, saj bo njegova razsodba nedvomno odločilnega pomena za nadaljnji razvoj avstrijsko-italijanskega sosodstva.

Italijanske oblasti se vsekakor zavedajo, da bi proces lahko sprožil ekstremistične izgrede tako na eni kakor tudi na drugi strani: vzroki in okolnosti, ki so privedli do sedanjega procesa, so namreč Južno Tirolsko le še bolj spremenili v „sod smodnika“, ki ga lahko manjmanjši povod spravi do eksplozije. Zato je bila sodna obravnava preložena v „nevtralni“ Milan, na Južnem Tirolskem in še posebno na meji z Avstrijo ter tudi v Milanu samem pa so uvedli poostreno policijsko nadzorstvo — za vsak primer.

Nedemokratična razdelitev Slovencev v Italiji

„Jadranski koledar“ o desetem letu Londonskega sporazuma

Podpredsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu Boris Race je v »Jadranskem koledarju« za leto 1964, ki spet prinaša vrsto zanimivih poročil iz življenja Slovencev v Italiji, objavil uvodni članek, v katerem govori o desetem letu uveljavljanja tako imenovanega Londonskega sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja.

Pisec članka najprej ugotavlja, da je v jeseni leta 1954 med Italijo in Jugoslavijo sklenjen sporazum eden največjih prispevkov k pomirjenju v svetu in primer smelega reševanja mednarodnih vprašanj na osnovi miru in sožitja med narodi v obdobju, ko je bila hladna vojna na višku. Dosledno izvajanje medsebojnih dogovorov — je rečeno v članku — in odstranjevanje preostalih razlik je samo v korist miru, nasprotno pa ne prispevajo k njegovemu utrjevanju tisti, ki imajo omenjeni mednarodni dogovor za neprimeren ali pa nasprotujejo nekaterim njegovim določilom glede ravnanja z narodno manjšino.

V članku je izrečeno priznanje tistim, ki so pred desetimi leti sporazum podpisali ter sodelovali v drugih akcijah za pomirjenje na tem področju, prav istim silam na italijanski strani pa očita, da pri doslednem izvajanju posebnega statuta o zaščiti narodnostnih manjšin, ki je del Londonskega sporazuma, niso šle v korak z izboljšanjem mednarodnega položaja v teh letih. Zlasti poudarja dejstvo, da je omenjeni posebni statut (ki velja le za Tržaško ozemlje) poleg člena 6 italijanske ustave, ki okvirno določa način zaščite narodnostnih manjšin, ob pomanjkanju tozadevnih zakonov edini dokument, v katerem so podrobno našteje pravice Slovencev kot enakopravnih državljanov. Izjemo v tem predstavlja delno zakon o slovenskih šolah, ki pa velja samo za Gorisko in Tržaško pokrajino, ne pa za narodnostno mešano ozemlje Videmske pokrajine.

Članek pravi, da dejstvo, da se morajo pripadniki narodne manjšine sklicevati glede svojih pravic na mednarodno pogodbo, meče kaj čudno luč na odnose med državo in državljani ter se sprašuje, če ne bi bila vez med pripadniki manjšine in državo pristnejša, če bi se pri iskanju svojih pravic lahko sklicevali na državne zakone.

V članku je pozitivno ocenjena vloga mešane italijansko-jugoslovanskega odbora za izvajanje določil omenjenega sporazuma, hkrati pa pisec opozarja na tisti del sporazuma, ki še ni dosledno uveljavljen. Pri tem ugotavlja, da Slovenci na Tržaškem niso pravično zastopani v javnih in upravnih službah in ne morejo povsod uporabljati svojega jezika v stikih z upravnimi in sodnimi oblastmi. Se buje je to, da so po še veljavnih zakonih iz dobe fašizma lahko kaznovani, če uporabljajo svoj jezik na sodišču. Določila o dvojezičnosti niso dosledno uveljavljena. V tržaški občini so slovenski napisi samo na slovenskih šolah, manjkajo pa celo v okoljskih vaseh, kjer žive Slovenci v nesporni večini. Končno slovenske kulturne in druge ustanove ne sprejemajo nobene pomoči iz javnih finančnih sredstev.

Po teh ugotovitvah razvija pisec članka misel o nedemokratični razdelitvi Slovencev v Italiji na tri skupine: na one v Trstu, za katere velja posebni statut, na one v Gorici, ki imajo manjšinske šole na osnovi državnega zakona, in one v Slovenski Benečiji, ki imajo najmanj pravic. Kritično ocenjuje elemente državljanske vzgoje v duhu enonarodne države, ki je bil upravičen le v dobi združevanja Italije; od časov, ko so prešli v njene meje tudi drugi narodi, pa ima takšen duh škodljive posledice. V njem vzgojeni ljudje vidijo v upravičenih zahtevah narodnih manjšin dejanja upora in nevarnosti za državo.

V tej zvezi je v članku ugotovljeno, da je teorijo, po kateri mora država postati enonarodna, izvajal fašizem dosledno in nasilno, v odnosih do slovenske manjšine pa jo žal še danes uveljavlja večina vladajočih strank in uradnih krogov. Te ugotovitve so podkrepjene z različnimi primeri asimilacije — od nenaravnega števila novih italijanskih otroških vrtcev v Slovenski Benečiji do urbanistično neutemeljenih gradenj naselij za istrske begunce v obalnem pasu od Trsta do Trbiža.

Hkrati s temi ugotovitvami opozarja pisec članka tudi na polovično resnico glede Slovencev priznanih pravic, o katerih nekateri krogi kaj radi govorijo. Med naštetim neodzivnostjo glede teh pravic se zadržuje na vprašanih izgradnji in delovanju novega slovenskega kulturnega doma v Trstu, ki bi moral biti zgrajen že pred petimi leti, vendar bo gotov šele spomladi in odprti prihodnjega jesen. Izplačila, za katere se je Italija obvezala v sporazumu leta 1954, so prihajala z zamudo, prav tako pa tudi gradbena dovoljenja, kar je povzročilo omenjeno zamudo, povečalo stroške, slovenski skupnosti pa za vso to dobo odzelo marsikatero možnost ne-

Avstrija na 52 inozemskih sejmi

V letu 1963 je zabeležila Avstrija doslej najvišjo udeležbo na inozemskih velesejmi, saj je bila zastopana na 52 takih prireditvah širom sveta. To nujnost narekuje čedalje ostrejši konkurenčni boj na svetovnih tržiščih, kjer se bo v bodoče uveljavljala le tista država, ki bo uspešno nudila čim boljše in čim cenejše proizvode. Najboljša in tudi najbolj uspešna oblika demonstriranja te zmogljivosti pa je nedvomno udeležba na mednarodnih sejmi in podobnih gospodarskih prireditvah.

Tekom letošnjega leta je inštitut za gospodarsko pospeševanje pri zvezni gospodarski zbornici organiziral 20 kolektivnih razstav, 4 reprezentacijske razstave, 21 informacijskih razstav, 5 knjižnih razstav ter »Avstrijski teden« v Bruslju in industrijsko razstavo v Moskvi. Tako v evropskih kakor tudi v izvenevropskih državah so bile avstrijske razstave deležne velikega zanimanja in so razstavljalci zelo zadovoljni z odzivom, ki se že zdaj kaže v povečanem povpraševanju po avstrijskem blagu. Zato je

pričakovati, da bo Avstrija tudi v bodoče sodelovala na številnih inozemskih sejmi in tako širom po svetu predstavljala svoje sposobnosti in zmogljivosti.

V zvezi s sejemskimi prireditvami pa je vsekakor zanimiva ugotovitev, da katere so prišli na nedavno zasedanju delovne skupnosti alpskih sejmov v Celovcu, o kateri smo v našem listu že obširno poročali. Ugotovili so namreč, da obstoji glede takih prireditev dvojno mnenje: razstavljalci se zavzemajo za specializirano sejmo, medtem ko široki krogi obiskovalcev vztrajajo na tako imenovanih blagovnih sejmi, kjer se blago tudi neposredno prodaja. Celovški velesejem ustreza v tem oziru obem zahtevam — poleg specializiranega lesnega sejma obsega tudi blagovni sejem s pestro razstavo najrazličnejšega blaga. Vendar je ob splošnem razvoju na tem področju le še vprašanje časa, kako dolgo se bo tudi v Celovcu še obdržal blagovni sejem, saj so ga na mnogih drugih mednarodnih gospodarskih prireditvah že izločili.

Gospodarski razvoj Jugoslavije v letu 1964:

Družbeni plan za prihodnje leto predvideva porast proizvodnje na vseh področjih

Po obsežnih proučevanjih in razpravah v organih zveznega izvršnega sveta in posameznih republikah, v zvezni skupščini, zvezi sindikatov, zvezni gospodarski zbornici in stalni konferenci mest je zvezni izvršni svet sprejel osnutek zveznega družbenega plana za leto 1964, ki daje smernice za razvoj gospodarstva na posameznih področjih. Namen tega plana, ki je del sedemletnega gospodarskega načrta, je spodbujati letošnja ugodna gibanja v proizvodnji in potrošnji ter krepiti materialno osnovo gospodarskih organizacij, ki bodo imele v prihodnjem letu za 25 do 30 % več sredstev v svojih skladih.

V osnutku družbenega plana Jugoslavije za leto 1964 je predvideno, da bo celotna pro-

izvodnja narasla za približno 10 %, proizvodnja v družbenem sektorju pa za približno 12 %. Glede na tako planirano proizvodnjo naj bi se realna osebna potrošnja v družbenem sektorju povečala za 8 %, investicije v osnovna sredstva — tako gospodarska kot negospodarska — pa za 10 %.

Eden izmed osnovnih ciljev v prihodnjem letu je nadaljnja krepitev in širjenje samoupravljanja, izpolnjevanje gospodarskega sistema in izboljšanje pogojev za gospodarjenje, da bi postale letošnje ugodne tendence v gibanju gospodarstva trajne. Predlog plana predvideva, naj bi se industrijska proizvodnja v prihodnjem letu povečala za približno 11 % ob povečanju produktivnosti dela za približno 8 %. Predvideno je povečanje proizvodnje energije za kakih 8 %, proizvodnje osnovnih kovin za nekaj manj kot 5 %, proizvodnje opreme in trajnih potrošnih dobrin za približno 12 %, proizvodnje kemijske industrije za okroglo 17 %, industrijske predelave kmetijskih proizvodov za približno 12 %, industrijske predelave lesa za 15 %, proizvodnje gradbenega materiala za 11 % ter proizvodnje tekstila, usnja in gum za približno 10 %. Vsa kmetijska proizvodnja naj bi — ob povprečnih vremenskih pogojih — narasla za približno 7 %; proizvodnja na družbenih gospodarstvih naj bi se dvignila za 16 %, v kooperaciji med posameznimi kmeti in socialističnimi gospodarskimi organizacijami pa za približno 33 %. Na tej podlagi naj bi jugoslovansko kmetijstvo v prihodnjem letu pridelalo 4,6 milijona ton pšenice, 6,3 milijona ton koruze, kake 3 milijone ton sladkorne pese in približno 670.000 ton mesa.

Glede na to je predvideno, da se bo izvoz blaga in storitev povečal za približno 13 %, obseg gradbene dejavnosti za okoli 12 %, prometnih uslug za kakih 7 %, prometa v trgovini na malo za 12,5 % in v trgovini na veliko za 11 %. Hkrati se bo povečala tudi zaposlenost za približno 4 %, produktivnost dela v družbenem sektorju pa za približno 7 %. Sredstva iz družbenega gospodarstva skupaj s sredstvi za skupno reprodukcijo bodo prihodnje leto narasla za približno 12,4 % in mora razdelitev teh sredstev omogočiti nadaljnje povečanje proizvodnje in dohodka ter izboljšanje življenjske ravni prebivalstva.

Važno mesto v družbenem planu za prihodnje leto zavzema obnova in izgradnja po potresu porušenega Skopja. Od negospodarskih investicij, med katerimi bodo najvažnejše tiste za stanovanjsko izgradnjo, bo za Skopje porabljenih več kot 300 milijard dinarjev.

Na temelju predvidenega povečanja proizvodnje in produktivnosti dela se bo realna osebna potrošnja v družbenem sektorju povečala za približno 8 %, povprečni realni osebni dohodki na zaposlenega pa bi se pri tem povečali za kakih 7 %. Izdatki socialnega zavarovanja se bodo povečali za okoli 11 %, prav tako pa naj bi se v prihodnjem letu izboljšal gnetni položaj zdravstvene službe. V tej zvezi bodo proučili možnosti, da bi zdravstveni zavodi lahko dobivali kredite iz splošnih družbenih investicijskih skladov ter iz presežkov skladov zdravstvenega zavarovanja. Za nadaljnji napredek industrije in gospodarstva v celoti pa je nujno potrebno hitrejša naraščanje izvoza, kateremu družbeni plan posveča največjo pozornost.

POŠIROKEM SVETU

BELLUNO. — Občinski odbor mesta Longarone je zahteval od nacionalne agencije za električno energijo (ENEL) in privatne jadranske družbe za električno energijo iz Benetk (SADE) odškodnino v višini 8 milijonov dolarjev. Občina Longarone je obtožila imenovani ustanovi, da sta krivi nesreče, ki se je zgodila pred dvema mesecema, ko je voda iz umetnega jezera Vaiont skoraj popolnoma uničila nekaj krajev, med katerimi je bilo najbolj poškodovano mesto Longarone. Občinski odbor Longarone je vložil tozadevno tožbo v Belluno, kjer se bo sodišče 26. februarja prihodnjega leta sesto na prvo zasедanje.

BONN. — Pred dnevi je kakih 15.000 bivših nemških vojakov-vojnih ujetnikov demonstriralo v Bonnu. Zahtevali so večje pokojnine in odškodnino za sodelovanje v vojni ter trpljenje v ujetništvu. Za demonstracije so sicer dobili uradno dovoljenje, vendar je kancler Erhard odklonil, da bi govoril na tem zborovanju, ker nasprotuje kakršnekoli povečanju proračunskih stroškov in prihodnjem letu.

ALŽIR. — V zvezi z Dnevom človekovih pravic je alžirski minister za pravosodje Hadž El Hadž objavil amnestijo nekaterih političnih zapornikov. Število pomiloščenih zapornikov bodo objavili šele naknadno.

SKOPJE. — V predmestnih naseljih okrog Skopja so pred dnevi dogradili kakih 5000 stanovanj, nadaljnjih 1000 še dograjujejo pa bodo te dni predali prebivalcem, ki jim je potres hiše porušil ali tako poškodoval, da v njih ni več mogoče stanovati.

JOHANNISBURG. — Od zadnjega ljudskega štetja leta 1960 se je število prebivalcev v Južnoafriški republiki povečalo za 1,25 milijona oseb. Belo prebivalstvo je naraslo za okrog 180.000 na 3,5 milijona, črno prebivalstvo pa za 900.000 na 11,6 milijona oseb.

BONN. — Zahodnonemški parlament je sprejel predlog o sodelovanju Zahodne Nemčije z drugimi zahodnoevropskimi državami pri poskusih za raziskovanje vesolja. Zahodna Nemčija se bo s tem pridružila 11 drugim zahodnoevropskim državam v Evropski organizaciji za raziskovanje vesolja (ESRO), ki ima osemletni raziskovalni načrt, za katerega uresničevanje bodo letno potrebovali okoli 300 milijonov dolarjev.

SPANDAU. — Na priporočilo ameriških, britanskih, francoskih in sovjetskih zdravnikov so znanega nacističnega vojnega zločinca Baldura von Schiracha prenesli iz zapora Spandau v neko britansko vojaško bolnišnico. Kakor znano, je bil Schirach leta 1946 na nürnberškem procesu proli glavnim nacističnim zločincem obsojen na 20 let ječe.

ZENEVA. — Liga Rdečega križa je začela registrirati vse helikoptere, ki jih letalske sile posameznih držav, gospodarska ali gradbena podjetja in podobne ustanove lahko v primeru potrebe odstopijo za reševalne akcije ob elementarnih nesrečah. Generalni sekretar Lige Rdečega križa je izjavil, da se je helikopter doslej obnesel kot najbolj učinkovito sredstvo za take akcije.

BERLIN. — Predsednik vzhodnonemške ljudske skupščine Dickmann je izjavil, da je v zadnjih treh letih okoliško Vzhodno Nemčijo več kot 120 članov britanskega parlamenta. Prav tako pa so Vzhodno Nemčijo obiskali tudi parlamentarci drugih držav.

BERN. — Švicarski zunanji minister je izjavil, da je švicarska vlada sprejela priporočila Varnostnega sveta OZN o embargu za izvoz orožja v Južno Afriko in da bo v prihodnje prepovedala izvažati orožje v to državo. S tem se bo tudi Švica pridružila podobnim sklepom številnih držav širom po svetu.

KAIRO. — V enem samem tednu je več kot 100.000 državljanov Združene arabske republike zaprosilo za sprejem v Arabsko socialistično unijo (ASU), katere šteje zdaj že pet milijonov članov, medtem ko ima Egipt 26 milijonov prebivalcev. Pred šestimi meseci so začeli formirati vodstvo ASU, vendar proces še ni končan. Izvolili so osnovne in okrajne odbore, treba pa je še ustanoviti oblastne odbore ter formirati splošne konference Unije.

RABAT. — Maroško zunanje ministrstvo je objavilo, da bosta predsednik vlade LR Kitajske Ču En Laj in zunanji minister Cen Ji uradno obiskala Maroko. Sporočilo ne navaja datuma obiska, v poučenih krogih pa pravijo, da bosta kitajska državna na obisku v Maroku 27. in 28. decembra, ko bo Ču En Laj za ključil svoj obisk v Kairo in Alžir.

NEW DELHI. — Indija in Amerika sta podpisali sporazum o zgraditvi ene največjih atomskih central na svetu. Zgradili jo bodo v Tarapuru, kakih 100 km severno od Bombaja. To bo prva indijska atomska centrala, njena zmogljivost pa bo znašala 380 megavoltov. Amerika bo Indiji posodila v ta namen 80 milijonov dolarjev za dobo 40 let. Po sporazumu, o katerem se še pogajajo, naj bi Indija kupovala opremljeni uran od ameriške komisije za atomsko energijo.

KOPENHAVN. — Predsednik danske vlade Jens Otto Krag je izrazil zadovoljstvo nad tem, da predsednik sovjetske vlade Hruščov sprejel povabilo, naj junija prihodnje leto obišče Dansko, Norveško in Švedsko. Ta obisk — je dejal Krag — kakor tudi moje bližnje potovanje v Sovjetsko zvezo ter nedavna izmenjava obiskov med zunanjima ministroma Gromikom in Hruščovom pričajo o dobrih odnosih med severnimi deželami in njihovo veliko sosedo, Sovjetsko zvezo.

NEW YORK. — Generalni komite Generalne skupščine OZN se je soglasno izrekel za predlog, naj bi Generalna skupščina pred koncem sedanjega zasedanja proučila vprašanje sprejema Kenije in Zanzibara v OZN.

PARIZ. — Med Francijo in Albanijo so v teku pogajanja o sklenitvi novega trgovinskega sporazuma. Pričakovati je, da se bo z novim sporazumom trgovinska izmenjava med obema državama še povečala.

BEOGRAD. — Med Jugoslavijo in Poljsko je bil sklenjen sporazum o medsebojni odpravi vizumov za potovanje v Jugoslavijo odnošna Poljsko. Sporazum bo začel veljati v začetku januarja prihodnjega leta. V Beogradu presojajo ta ukrep kot zelo pomemben dogodek, ki bo prispeval k medsebojnemu spoznavanju in razvijanju prijateljstva med obema državama.

GOSPODARSKI DROBIZ

Jugoslavija bo modernizirala svoje ladjeve

V prihodnjih sedmih letih bo trgovinsko ladjevje dalmatinskih brodar-skih podjetij naraslo za 185.000 BRT od sedanjih 405.000 na 590.000 ton. Ladje teh podjetij so stare 15 do 21 let in vozijo le z hitrostjo 6 do 11 morskih milj na uro. Take ladje niso več kos mednarodni konkurenci in so podjetja zato sklenila, da v prihodnjih sedmih letih posvetijo več pozornosti modernizaciji kakor povečanju ladijske tonaže. Da bi to dosegli, bodo izločili iz prometa 230.000 BRT starih ladij in jih nadomestili s sodobnimi.

Avstrijski uvoz lesa narašča

Ceprav spada Avstrija med velike izvoznike lesa in predstavlja les v njenem izvozu zelo pomembno postavko, na drugi strani precej lesa tudi uvaža. Posebno letos se je uvoz lesa bistveno povečal: v primerjavi z lanskim letom pri brusnem lesu za 80 %, pri okroglem lesu listavcev za dve tretjini in pri drugih za dobrih 60 %. Nasprotno pa se je v primerjavi z lanskim letom zmanjšal uvoz okroglega (za 24 %) in rezanega lesa (za 48 %) iglavcev.

motenega kulturnega delovanja. Nejasen je tudi obstoj bodoče ustanove, ker oblasti kljub več ugovorom še niso umaknile odloka, po katerem ne bi smeli na predstavah v novem domu pobirati vstopnine; kar v praksi pomeni, da so domu že pred otvoritvijo odvzete redne možnosti za njegovo vzdrževanje.

Ob koncu je v članku navedena ocena dveh aspektov obdobja zadnjih let, pozitivnega glede izboljšanja mednarodnih odnosov ter pomirjenja med obema na mejnih območjih živčevja narodoma, ter manj pozitivnega glede ravnanja s slovensko narodno manjšino. Vendar je tudi v tej zvezi izražen optimizem, ki korenini med drugim v novih smereh notranjega razvoja v državi na osnovah politike levega centra. Slovenska manjšina v Italiji v tak razvoj trdno upa in ne more ostati ob strani kot opazovalec, vendar pa se borba za lastne pravice ne more razvijati zgolj v okviri strank ali volilnih formacij.

Mednarodni jezik esperanto mogočno sredstvo v boju za mir

Vsako leto 15. decembra praznujejo esperantisti širno po svetu Zamenhofov dan. Kaj je pravzaprav esperanto in kdo je Zamenhof?

Esperanto je mednarodni jezik, ki omogoča sporazumevanje raznih narodnosti, raznih ras in jezikov ter političnih nazorov. V ideji: »Vsi ljudje, pa naj pripadamo temu ali drugemu narodu, tej ali drugi veri ali plemenu, vsi imamo iste pravice, iste težnje in s pravicami iste dolžnosti. Naj govorimo ta ali oni jezik, vsi smo enaki!« so našli esperantisti v vsakem človeku brata ali sestro in mu kot somišljeniku podali roko. Z geslom »Ljubiti vse ljudi in spoštovati vse narode!« so začeli na osnovi ideje mednarodne vzajemnosti, bratstva in miru delati za zblíževanje in sodelovanje med narodi. Tako je esperanto postal mednarodni živi jezik sveta, ki ne pozna sovražstva, preziranja in ki si želi miru in blagostanja ter prijateljskega sodelovanja.

Dr. Ludvik Zamenhof, ustanovitelj esperanta, se je rodil 15. decembra 1859 v Bjalistoku na Poljskem. Njegovo rojstno mesto je bilo prava mešanica raznih narodov, ki so se med seboj sovražili in prezirali drug drugega. Tudi se je v njem zbudila želja, da bi te ljudi pomiril, združil in povezal z idejo mednarodnega sožitja ter sodelovanja in z mednarodnim jezikom. Tako je Zamenhof žrtvoval svojo mladost in kasneje vse življenje, da je ustvaril esperanto. Komaj 28 let star je izdal prvo slovnico svojega mednarodnega jezika, za katerega je sam rekel, da »ni lastni nobenega naroda, nobenega sloja, nobene doktrine — esperanto je last vsakogar in vseh«.

Na prvem esperantskem kongresu leta 1905 so se predstavniki raznih narodov sveta že brez težav sporazumevali med seboj s pomočjo Zamenhofovega esperanta, že leta 1923 pa je mednarodna trgovska konferenca v Benetkah sklenila, naj bi se esperanto uvedel v vse trgovalne šole, trgovske zbornice, tujskoprometna društva in se uporabljal kot službeni jezik na mednarodnih velesojih. Ta sklep se doslej sicer ni povsem izvedel, vendar je generalna skupščina UNESCO v svoji resoluciji leta 1954 že lahko priznala, da so uspehi, doseženi z esperantom, v soglasju z njenimi cilji in ideali.

Tako je postal esperanto zelo pomembno kulturno in socialno vprašanje, za katero se zanima ves svet. V vseh državah delujejo esperantski krožki, katere člane povezuje skupni jezik mimo narodnih in političnih mej, mimo jezikovnih in drugih razlik. Pa tudi v številnih šolah je esperanto uveden kot učni predmet in posebno mladina je tista, ki z njegovo pomočjo navezuje prijateljske stike od naroda do naroda, od države do države in od kontinenta do kontinenta. V resnici je postal eno izmed zelo močnih in predvsem uspešnih sredstev v boju za svetovni mir.

"Dijaški glas," Literarni obzornik dijakov slovenske gimnazije

Drobna ciklostirana knjižica, katere obseg 60 strani izpolnjujejo likovne priloge, po opremi razmeroma skromna, vendar prijetno presenečenje — to je najnovejša številka »literarnega obzornika« dijakov Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovenec v Celovcu. Morda je še nekoliko prezgodaj govoriti o literaturi, pa sodelavci so sami dovolj odkritosrčni: že v zadnji številki so povedali, da so šele »na začetku poti« in tudi tokrat ne zamlčijo, da gre pri nekaterih prispevkih za gradivo iz šolskih nalog. Torej se še niso nalezli boleznidomišljavosti in se tudi sami še ne prištevajo med »zrele« literature; to jim je treba vsekakor priznati in so zato njihovi poskusi toliko bolj pristrčni, razveseljivi.

Res: četrta številka njihovega obzornika je prijetno presenečenje. Veliko jih je, ki so

se oglasili, od tretjega razreda dalje sega njihov krog in zastopane so vse smeri — poezija, proza in linorezi s področja likovne umetnosti; pa celo »strokovna« skrb za lepoto jezika jih je pritegnila, kot kažejo poučna navodila za pravilno uporabo posameznih izrazov. Sploh je — ker o literarni vrednosti ali nevrednosti v tem primeru res ne bi kazalo razpravljati — najbolj razveseljiv njihov odnos do materinega jezika, katerega lepote je večina izmed njih šele prav spoznala zdaj na gimnaziji. In kako jim je materinščina pri srcu, kažejo njihovi prispevki, v katerih o svojih čustvih in svojih doživljajih ne le pripovedujejo, marveč jih še enkrat doživljajo — tako so pristrčni, iskreni in polni življenja.

Ne bi hoteli delati drugim krivico, če posebej omenjamo samo spis petošolca (zalo

Med novimi knjigami

Mlada koroška založba dr. Bertl Petrei na Žihpoljah, ki se je šele pred razmeroma kratkim časom predstavila javnosti, je na koroški knjižni trg prispevala spet lepo zbirko novih publikacij.

Predvsem je treba omeniti tri najnovejše zvezke iz zbirke žepnih knjig pod naslovom »Najlepše ljudske knjige«: v 7. zvezku so pod skupnim naslovom »Zürich und Seldwyla« združene tri novele priljubljenega švicarskega pisatelja Gottfrieda Kellerja (njegovo zbirko »Ljudje iz Seldwyle« imamo tudi v slovenščini); 8. zvezek vsebuje mladinsko povest štajerskega pisatelja Paula Antona Kellerja »Die Teufelsmühle«, ki je izšla že v tretji nakladi in je kot mojstrsko spisana zgodba o iskalcih zaklada zanimivo čtivo tudi za odrasle; z 9. zvezkom imenovane zbirke nam založba predstavlja znanega avtorja cele vrste planinskih romanov Gustava Renkerja, ki bo tudi s svojim romanom »Wölfe in Waidegg« pritegnil širok krog bralcev, saj njegov način opisovanja narave in človeka zasluži veliko pozornost. V tej zbirki bo v kratkem izšel tudi nemški prevod Prežihovih »Samorastnikov«, o katerem bomo v našem listu še posebej poročali.

Da gre pri tej zbirke res za ljudske knjige, namenjene najširšim plastem kaže tudi cena, kajti posamezni zvezek, ki obsega okoli 180 strani in je tiskan na lepem belem papirju z dvobarvnim ovitkom, stane samo 19 šilingov.

Za ljubitelje bibliografskih in grafično zelo svojstveno opremljenih izdaj je namenjena zbirka grotesknih pesnitev Wilhelma Rudnigerja »Silvester Skurillo«. Avtor je posebno znan kot redni sodelavec celovškega radia, pa tudi v svetu knjig njegovo ime ni novo, saj je izdal že celo vrsto pesniških zbirk. Tudi v najnovejši knjigi, za katero je spremno besedilo napisal Walter Nowotny, ilustriral pa Werner Lössl, se Rudniger predstavlja čisto v svojem elementu: navidezno smešen — toda vedno dober, človeški. Cena za knjigo, ki je v velikem formatu tiskana na umetniškem papirju, res ni pretirana: 58 šilingov.

Najlepša knjiga in res primerno darilo za bližnje praznike pa je obsežna zbirka novel »Geschichten von Liebe, Traum und Tod«,

katerih avtor je Will Vesper. Lani umrli pisatelj, pesnik in prevajalec Will Vesper sodi med najboljše sodobne književnike nemškega jezika in so njegova dela izšla že v številnih prevodih na nizozemskem, v Franciji, Belgiji, na Litavskem, v Romuniji, na Švedskem, v Španiji, Veliki Britaniji in Ameriki. Založba dr. Bertl Petrei se je odločila za izdajo njegovih zbranih del, katerih prva knjiga vsebuje bogat izbor anekdot, novel in povesti, v katerih nas seznanja s preteklostjo in sedanjostjo, z usodami, ki jih doživljamo tudi danes. Ravno Vesperjeve novele so bile skozi desetletja vedno razprodane in bo zato nova knjiga toliko bolj dobrodošla pri vseh, ki so avtorja doslej poznali morda le po njegovi liriki. V platno vezana knjiga, 536 strani, z dvobarvnim ščitnim ovitkom stane 109,50 šil.

Pri naših študentih na Dunaju

Naši visokošolci, združeni v Klubu slovenskih študentov na Dunaju, so prejšnji teden pod vodstvom dr. Karla Pluka, lektorja za slovenščino na dunajski univerzi, napravili majhen izlet po dunajskem mestu, kjer so obiskali kraje, ki so povezani z znanimi osebnostmi slovenskega rodu.

Najprej so si ogledali stavbe, ki sta jih na Dunaju zgradila pokojna slovenska arhitekta Jože Plečnik in Maks Fabiani. Eden izmed najbolj značilnih Plečnikovih spomenikov na Dunaju je nedvomno tako imenovana Zacherlova hiša v dunajskem prvem okraju. Tej stavbi, ki jo je leta 1905 dal postaviti tovarnar Zacherl, je vtilnil Plečnik toliko originalnega in genialnega duha, da spada še danes med najmodernejšje stavbe tega dela mesta. V tretjem okraju je v majhnem parku v odnjak, ki so ga dunajčani postavili v spomin županu dr. Karlu Luegerju; tudi za ta spomenik je izdelal arhitektonsko osnovo Plečnik, katerega delo je tudi cerkev v 16. okraju, prva železobetonska sakralna stavba v Avstriji, ki še danes po svoji moderni izvedbi vzbuja splošno pozornost, čeprav je nastala že leta 1913. — Med glavnima Fabianova dela na Dunaju pa nedvomno spadata »Artaria« ter »Urania«. Vsekakor sta slovenska arhitekta Plečnik in Fabiani bistveno prispevala k zgodovinskemu preokretu v arhitektonski umetnosti ob prehodu v dvajseto stoletje. — Ob tej priložnosti so naši študentje obiskali tudi grob nekdanjega dunajskega škofa Slatkonje — na njegovem nagrobnem spomeniku je zapisano, da je bil po rodu Slovenec — ki je imel velike zasluge za dunajsko kulturno življenje; med drugim je ustanovil svetovno znani pevski zbor »Wiener Sängerknaben«.

Po nedavnem obisku predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwitterja je prejšnji teden obiskal študente na Dunaju tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev prof. dr. Valentin Inzko, ki jim je govoril o današnjem položaju na Koroškem.

tudi njegovega imena ne navajamo) »Samo da smo živi«, v katerem iz otroških ust slišimo o strašni kalashofski polresli v Skopju; to je tako globoko občuteno pripovedovanje, da takratne dogodke naravnost sodoživljamo. Pa tudi razni drugi prispevki so iskrena izpoved mladih ljudi, o otroških letih in o prvih srečanjih z resnostjo življenja, ki je včasih lepa, včasih manj lepa, trda. In končno še besedo priznanja za zunanjo opremo in likovne priloge, katerih vrednost je toliko večja, če upoštevamo skromna sredstva, s katerimi razpolagajo izdajatelji.

»Dijaški glas« lahko dobite v knjigarni »Naša knjiga« za razmeroma nizko ceno 10 šilingov.

Trenutno v Celovcu:

Tri umetniške razstave

Kakor že nekaj let prireja koroško umetnostno društvo tudi letos božično prodajno razstavo v Domu umetnikov. Zastopanih je 23 domačih umetnikov, priznanih in manj znanih, od najstarejših do najmlajših, ki se v skupni kolekciji 224 del predstavljajo z akvareli, grafikami in oljnimi slikami. Okvir sega od klasične do moderne umetnosti, kakor je pester izbor tudi po tematiki. Skratka za vsak okus nekaj, čeprav morda zaradi cen ne za vsakogar dosegljivo; vendar pri cenah umetniških del ne kaže jemati enakega merila kot pri drugih proizvodih in bi delali krivico, če bi ugotavljali, da je eden ali drugi umetnik »predrag«. Razstava je odprta do 23. decembra vsak dan od 14. do 19. ure, v nedeljah in ob praznikih pa tudi od 9. do 12. ure.

V »Galeriji 61« pa sta bili večerj odpri kar dve razstavi: poleg tradicionalne božične razstave, na kateri sodeluje pet koroških umetnikov, med njimi naš rojak Valentin Oman, razstavlja trenutno tudi slovenski umetnik Joža Horvat-Jaki iz Celja. O obeh razstavah, ki bosta odprti do 24. decembra, bomo posebej poročali v prihodnji številki našega lista.

Univ. prof. dr. France Bezlaj:

Kritične pripombe k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih

Ime potoka Fragant, 1300 Fragan pri Heiligenblutu rekonstruirati Kranzmayer preko slovenskega »Bragana« do predslovenskega »Bargana« (torej bi bila izhodna slovenska oblika »Borgana«). Ker pa nenaglašeni stari dolgi -ē- ne samo v današnjem rožanskem koroškem, ampak na širšem ozemlju narode prebivala v -a-, nam nič ne brani, da tega koroškega imena ne bi primerjali s potokom Brezana na slovensko hrvaški meji. Dickenmann, Studien zur Hydronymie des Sauesystems v Archivum Europae centro orientalis V (1939) 62, je to ime razlagal slovansko. Sam sem v Slovenskih vodnih imenih I 83 smatral ime za verjetno predslovensko. Dickenmann je kasneje v kritiki moje knjige še vedno dvomil v takšno možnost, vendar je slovanski sufiks -ana dvomljiv in redki primeri kakor Belana, Brzana se dajo razložiti iz hipokoristikov na -an+ona, torej s konglutinatom sufiksov. Ne Dickenmann ne jaz nisva zasledila koroške paralele, ki je nedvomno prešla v nemščino s slovenskim posredovanjem. Tudi na Badenskem je reka Brege, stv. Brzana (Springer, 31 in 238). Kranzmayer bi vendarle lahko posvetil nekaj pozornosti sednjim paralelam. Isto velja tudi za

rečno ime Möll, sln. Molna, ki ima najbližjo paralelo v potoku Mola ali Molna pri Ilirski Bistrici. Oba s Kranzmayerjem se strinjava s Schwarzovo etimologijo iz ilir. mala »gora«, kar je ohranjeno na Pohorju v apelativih mal, mel »gorski vrh«. Sicer se pa Kranzmayer ni zmeril niti za številne Krke onstran koroške meje.

Njegovim rekonstrukcijam substratnih imen bi gotovo koristilo, če bi upošteval geografsko razširjenost imen in vsaj najvažnejšo literaturo o njihovi problematiki. Težko je soglašati n. pr. z njegovo etimologijo imena Krems, Kems, 1150 Chemese iz »Chammissa« (pri Kranzmayerju »Chammissia«), kar izvajajo po navadi kakor ilirsko Cammica in Cammius iz ilirskega antroponima Cammus. Kranzmayer izvaja to iz ide. »qam-s« pomenom »Liebtal«. Enako je Köttschtal iz »Chatiss(i)a« po Kranzmayerju iz ide. »qat-« »ljub«. Kretschmer, Anz. österr. AW 87 (1950) 599 je spravljal to ime v zvezo s hetitskim battuš »srebro«; Brandenstein, Die Sprache VI 193 d. pa iz ide. »qat-« »flechten, Hürde, befestigter Wohnsitz«; verjetno tiči tudi v tem imenu antroponim Cato (Hubschmid, Vox Rom. XIX 287).

4 Za nekatera imena, ki jih Kranzmayer obravnava, je težko verjeti, da bi bila zares predslovenski relikti. Slovensko Trusnje, nemško Trixen, zapisano prvič 822 Trusna je že germanist Schwarz, Reibelante 67, izvajal iz slovanske v nasprotju z Lesiakom. Tudi na Banjšici je vas Trusnje in druga podobna slovanska imena govore proti Kranzmayerjevi domnevi.

Naj teh nekaj primerov zadostuje, da pokažemo najbolj bistvene pomankljivosti Kranzmayerjevega obravnavanja substratnih imen. Bil je zmernejši, kot v svojih prejšnjih objavah, ki smo se jih deloma že dotaknili v starejših letnikih »Slavistične revije«. Zal pa Kranzmayer trdovratno prezira slavistične kritike, čeprav bi lahko dokazali, da jih je dobil v roke že davno pred izidom svoje knjige. Za vsako ceno hoče vztrajati pri svojih teorijah o Gotih in Langobardih na Koroškem. Langobardska so zanj imena Vipava poleg die Wippa na Koroškem in slovensko Grosuplje poleg nemško-štajerskega Grosslab, na Koroškem pa tudi imena Kosliče in Goslina ves, nemško Göschelsberg, Gösselberg in Göschl. Za vzhodno germansko dediščino pa proglašajo skupino imen tipa Maločepeči, o katerih je pisal že pred vojno v Zeitschrift für Ortsnamenforschung XII, 1936, 128 do 136, po vojni pa v Carinthia I, 140, 1950, 283—311. Kranzmayer prištevajo to

skupino imena Mailsberg, sln. Na Houzah, 978 Malmosich; Meilsberg, sln. Maučape; Maltschach, sln. Malčapa, 1313 Malzic; Maltschenploch, 1106 Malotsemplach; Malpitsch, 1404 Malapitsch; Zapfendorf, 1254 Zapfendorf; Zapfendorf, sln. Male Čape; Kleinzapfen, 1276 Maltschach; k temu na Gorenjskem Pristava pri Tržiču, 1270 Malscip, Malschputsch, ca 1400 Maloczeptsch; v Istri Čepič pri Buzetu, 1304 Malazumpica; na Furlanskem Zampicchia pri Codroipo, 1068—77 Mallazumpiccam. Z nekaj rezervne pritegne Kranzmayer v to skupino imen tudi sln. Čeplje.

Vsa ta imena rekonstruirati Kranzmayer preko slovanskega »maločemp-« vzhodnogermansko »ma(th)lakimps« »Gerichtsstein, Richterstuhl« in razvije okoli njih zapleteno, fantastično hipotezo o kakšnem vzhodnogermanskem plemiškem sloju med Slovani. Zgodovinarji so to njegovo teorijo že večkrat odločno zavrnilli (glej Grafenauer, B. Zgod. časopis V, 1951, 360—364 itd.). Pri tako nejasnem gradivu iz treh različnih jezikovnih območij seveda ni mogoče sklepati s popolno gotovostjo, da bi bila vsa ta imena zares enakega izvora. Pri furlanskem imenu bi moral tudi romanist izreči svoje mnenje. Ker leži še vzhodno od Taljamenta, ni nemogoče, da ime ne bi bilo slovanskega izvora. Ne da se oporekati Kranzmayerju, da vsa ta

imena vsaj na prvi pogled ne bi imela nekaj skupnega.

Toda po vsem slovanskem svetu najdemo vrsto antroponimov in iz njih izvedenih toponimov z osnovo »čep-« in »čep-«, ki jih brez težav lahko razložimo z domačimi slovanskimi sredstvi. Izvedena so najbolj verjetno iz iste osnove kakor slovanski glagol čepeti, ki se v nekaterih slovanskih jezikih pojavlja za nazalom. Sestavljena antroponima tipa Malogost, Malomir, Malostrij, poznamo posebno iz poljske onomastike. Pri nas na jugu so redka. Današnji priimek Malovrh je dokaj mlad in se je razvil iz starejših ledinskih imen. Vendar je blizu izliva Kolpe na Matičnem zemljevidu označen gorski hrber Malohost, kar je mogoče razložiti samo kot približno grafično substitucijo za narečni Maloyost iz »Malogost-ib«. Skupina imen, izvedenih iz antroponima »Maločep-« slavista ne more presenetiti, čeprav se zdi, da se v Kranzmayerjevem gradivu skrivajo tudi druga z Malo- sestavljena antroponima. Mailsberg bi lahko kazalo na Malomožiči. Popolnoma zgrešena je Kranzmayerjeva trditev, da bi moral biti slovanski naglas Maločep kakor Velosovo, ker je bil slovanski pridevnik mal- korensko akutiran. To je nedvomno razvidno iz današnjega srbohrvaškega naglasa mao. (Nadaljevanje prihodnjik)

STANE MRHAR

V Šentvidu pri Ljubljani je prejšnji teden umrl mnogim koroškim Slovencem, posebno v kapelski okolici, dobro znani Stane Mrhar, prvi borec in organizator, ki je prinesel plamenico upora proti fašizmu tudi na Koroško. Poklicno je bil gradbeni tehnik, v jugoslovanski vojski rezervni kapetan I. klase, nosilec spomenice 1941 in več durig visokih odlikovanj.

Pogrebni svečanosti na šentviškem pokopališču se je udeležila ogromna množica ljudi, med temi številni predstavniki javnega življenja in organizacij ter množica njegovih bivših tovarišev soborcev-partizanov.

Zvezo koroških partizanov je na pogrebni svečanosti zastopal predsednik organizacije, njegov osebni tovariš in soborec Karel Prusnik — Gašper. Med drugimi govorniki, ki so očetali Mrharjeve nepozabne zasluge in mu izrekli zahvalo za njegovo neprecenljivo delo, je spregovoril poslovilne besede tudi predsednik Zveze koroških partizanov in med drugim dejal:

Ko stojim ob odprtem grobu Staneta Mrharja, mi je težko pri srcu. Spoznal sem ga avgusta leta 1942, ko je prišel kot prvi med nas in nam razodel skrivnosti osvobodilnega in protifašističnega boja, ki je tudi med slovenskim prebivalstvom na Koroškem vzbudil neizmerno zaupanje v zmago nad fašizmom. Dejal je, da bomo zmagali, toda težka in dolga bo borba. Kot je pokazal razvoj, so se njegove besede uresničile.

Po vojni sva se večkrat srečala in vedno sva se objela kot brata. Niti najmanj nisem slutil, da sem ga v Kamniku meseca julija letos zadnjič srečal. Obljubil je takrat, da pride na Koroško in bova obiskala Tavčmanove v Lobniku, kjer je imel prvi sestanek Osvobodilne fronte, da obiščeva tudi Golove na Obirskem, kjer je bil novembra leta 1942 obkoljen od nacistične policije in se je le z največjimi napori prebil iz obroča. Takrat je prišel k meni razbit po obrazu, da sem ga spoznal samo še po glasu.

Odslej ga bom zamenjal, tolažim pa se z dejstvom, da je Stane pokazal tudi našemu narodnemu heroju Francu Pasterku — Lenartu in mnogim drugim pot v partizane in da je vsa naša borba za enakopravne odnose in mir v deželi tesno povezana z imenom Staneta Mrharja.

Razne vesti

V Kotmarji vasi se je primerila prometna nesreča. Janez Dobernig iz Kotmare vasi je pri obračanju z mopedom zavozil v betonski podzidek žičnatega plotu. Pri tem je tako nesrečno strogolavil, da je padel z vratom na plot in bi se bil kmalu zadušil. Nekaj časa je bil v nezavesti ter so ga morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico v Celovec.

V bolnišnici v Celovcu je umrl pliberški trgovec Friedrich Herzele. V bolnišnico so ga odpeljali šele pred nedavnim. Pokojni je bil pošten trgovec, miren po značaju in so ga ljudje brez izjeme radi imeli in spoštovali. Njegove telesne ostanke so prepeljali v Pliberk ter jih na pokopališču pod Libičem položili k večnemu počitku. Žalujemo svojem velja naše sožalje.

V strojni tovarni Zimmer v Žrelcu je 68-letni mestni gradbeni mojster Konrad Hitz padel z zidu in si poškodoval hrbtenico.

Drag nakup je storila žena industrijalca Margaret Feichtinger iz Krive Vrbe v neki trgovini v Celovcu. Kupovala je gumijaste rokavice in da bi jih mogla bolje pomeriti, je snela z roke briljantni obroček v vrednosti 20.000 šilingov in poročni prstan ter oboje položila na pult. Ko je odšla, je pozabila na dragocenosti in se na nje spomnila šele, ko je bila doma. Seve se je zaradi tega nemudoma spet peljala v trgovino, toda obročka in prstana ni bilo več. V gneči živahnega trgovinskega prometa je dragocenosti nekdo pobral in izginil. Doslej manjka za storilec še vsaka sled.

V lovišču pri gradu Dachstein v velikovškem okraju se je pripetila lovska nesreča. Lovca Jožef Stornig je obstrlel svojega lovskega tovariša Boštjana Mairitscha iz Mostič. Streljal je na mimo letečo lisico, pri tem pa s tremi šibrami zadel svojega tovariša. Mairitsch je ranjen na levi roki in obeh nogah. Preiskava o nesrečnem primeru še ni zaključena.

Srečanje žena v Železni Kapli

Vrle slovenske žene v Železni Kapli in okolici, ki so brez dvoma hudo preizkušene in utrjene v zavesti za resnico in pravico in požrtvovalno prizadevne za ohranitev slovenskega življa na Koroškem, se zavedajo vloge žene-matere kot svoje odgovorne naloge predvsem pri vzgoji otrok. Otroci

pomeni bodočnost vsakega ljudstva in bodočnost bo takšna, kakršna je vzgoja otrok, ki izhajajo iz naših družin. Skrb žena-mater mora biti, da bodo otroci utrjeni v zvestobi do ljudstva, iz katerega izhajajo ter prekaljeni tudi v zdravi socialni zavesti, ustrezajoči demokratičnim načelom in sposobni tudi za dobro sožitje z narodom sosedom na podlagi neokrnjene enakopravnosti za vse brez razlike.

Ta plemenita napolnila so vodilo žena, združenih v Zvezi slovenskih žena. Kapelske žene so povabile tovarišice iz širše okolice k družabnemu srečanju v Železni Kapli. Odmev povabila je bil razveseljujiv. V gostilni pri Boštju so se zbrale žene iz mnogih krajev naše dežele: iz Podjune, Gur in Roža. Ta popoldne so se počutile med seboj kot sestre med sestrami, svoje med svojimi.

Zbrane žene je na kratko pozdravil predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli Peter Kuhar in izrazil svoje veselje, da se je sestalo tako lepo število žena, ki se bodo med seboj pomenile o svojih težnjah in naporih in tudi radostih, posebno, da prav žene-matere storijo vse, da njih otroci ne bodo prikrajšani za pouk materinščine, ki je po zakonu predviden, žal, da le na prijavo s strani staršev. Končno je predstavil zbranim ženam priznani kvalitetni pevski zbor SPD „Zarja“ pod vodstvom marljivega in sposobnega zborovodje Vladimira Prusnika. Pevski zbor je prihitel, da je dal z lepo

pesmijo lep okvir srečanju naših žena, kar mu je tudi zares v polni meri uspelo.

Na sestanku so nad vse prisrčno deklarirali tudi otroci kakor Jožica in France Sadolšek in Kuharjeva hčerkica iz novo izšle pesniške zbirke Slovenskega pesnika Valentina Polanška, učitelja na Obirskem. Na veselje žena je bil na srečanju navzoč tudi pesnik sam in so ga lepo počastile in mu čestitale k njegovemu prispevku v zaklad slovenske koroške kulture.

Spregovorila je Milena Gröblacherjeva razložila lepi pomen srečanja ter se domačinkam prisrčno zahvalila za povabilo in gostoljubno pozornost, ki so jo izkazale tudi v postrežbi iz lastnih kuharskih zmogljivosti, pa tudi gostilničarki za vljuden in prijazen sprejem.

Vrtil se je razgovor o mnogih perečih vprašanjih in iskanju poti, da bi jih mogle tudi naše žene uspešno mojstriti v srečo in blaginjo našega ljudstva na Koroškem.

Hvaležne vsem, med drugimi Tinci Sadolškovi, Leni Kuharjevi in vsem drugim, predvsem pevskemu zboru za lepi užitke in pesniku Polanšku za njegovo udeležbo, so se žene zadovoljne razhajale vsaka v svoj domači krog.

Vabilo

Ob 30-letnici obstoja slovenskega pevskega zbora v Pliberku in okolici vabimo na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo, dne 29. decembra, ob 3. uri popoldne v dvorani

gostilne Schwarzl v Pliberku.

Sodelovali bodo združeni moški pevski zbori iz Pliberka-okolice, Železne Kaple, Št. Vida v Podjuni in Škofičah.

Vsi ljudje, ki so dobre volje, ljubijo lepo domačo pesem, zato naši požrtvovalni pevci pripravljajo vsem lep, plemenitega užitka poln koncertni popoldne in gotovo je, da bo ustrezno vsem.

K številni udeležbi od blizu in daleč vabijo

prireditelji

Vabilo

na **godbeno-pevski koncert**, ki ga bo na povabilo Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli priredila „**Godbeno-pevska skupina Pavle Kernjak**“ iz Št. Ilja na Stefanovo, dne 26. decembra 1963, ob pol dvanajsti uri opoldne v kinodvorani v **Železni Kapli**.

*

Istega dne ob pol osmih zvečer bo „**Godbeno-pevska skupina Pavle Kernjak**“ gostovala v **Globasnici** v prostorih gostilne pri Greinerju.

Skupina je nastopala že z najboljšim uspehom v več krajih po naši zemlji in povsod so bili ljudje navdušeni ob sprejemanju kvalitetnega peja in godbe ansambla, ki vedno postreže s kolekcijo lepega izbora glasbene umetnosti.

Srčno vabimo vse domačine in okoličane na zgoraj navedena koncerta, kar bo brez dvoma lep in primeren dar za praznike.

Borovlje

V soboto sta bili v Borovljah in Svetni vasi lepi in značilni slavnosti, ko so v svojem namenu uradno izročili moderno in sodobno izdelano cesto na odsekih, prevoz skozi Borovlje in obvozno cesto pri Svetni vasi. Gradnja so izvedli v okviru gradnje rožanske državne ceste.

Na svečanostih so bili med slavnostnimi gosti med drugimi navzoči namestnik deželne glavarja Truppe, boroveljski župan Sörgo, okrajni glavar dr. Marko, župana Hanesch in Juch, ing. Walcher od gradbenega urada in višji gradbeni svetnik ing. Schleicher.

Namestnik deželne glavarja Truppe je v svojem slavnostnem nagovoru poudaril prizadevanje koroške deželne vlade za izgradnjo ustrežajočih prometnih vezi na obmejnem ozemlju.

Višji gradbeni svetnik ing. Schleicher je obrazložil potek in razvoj gradnje teh dveh cestnih odsekov in izrekel zahvalo vsem, ki so sodelovali pri izvajanju gradbenega načrta. Stroški prevozne ceste v Borovljah so znašali okoli 10 milijonov šilingov, stroški obvozne ceste pri Svetni vasi pa 2,8 milijona šilingov. K stroškom gradnje prevozne ceste v Borovljah je boroveljska občina prispevala 900.000 šilingov.

Na slavnostih je marljivo sodelovala boroveljska godba na pihala „Stahlklang“.

Beseda o Lesičjaku

V predzadnji številki našega lista smo na tej strani objavili nekaj spominov Matilde Košutnik na njenega očeta, ljudskega pesnika Franca Leder-Lesičjaka. Pri tem se nam je pripetila neljuba pomota, ki jo radevolje popravljamo:

Uvodno besedo k izdaji Lesičjakovih pesmi, ki jih je izdal profesor glasbe in harmonizator Lesičjakovih pesmi Luka Kramolc, je napisal ljubljanski profesor dr. Janko Kotnik, kateri je — kakor pravi sam — prvi odkril Lesičjaka kot ljudskega pesnika ter objavil o njem tudi več člankov in skupno s profesorjem Kramolcem navedeno knjižico Lesičjakovih pesmi. Torej so tudi besede, navedene v zgoraj omenjenem članku, povzete iz njegovega predgovora.

Uredništvo

Posrečen izlet SPD „Edinost“ v Škofičah

Cisto iz lastnega nagiba je naše prosvetno društvo sklenilo, da napravi izlet na sosednjo Gorenjsko. Pred nedavnim je društvo načrtovalo izlet in lahko trdimo, da je bil izlet nad vse posrečen, zanimiv in prijeten. Udeležilo se ga je 26 članov društva. Ko smo se zbirali, je bila med nami že dobra volja, ker za nekaj časa smo se sprostili vsakdanjih skrbi z namenom, da si ogledamo kos lepega slovenskega sveta za Karavankami In zares, nihče ni bil razočaran, ker izlet nas je vse zadovoljil v polni meri.

Ustavili smo se v starem mestu Kranju, ki pa ni več staro, temveč se je razvilo in se razvija v moderno industrijsko mesto ter čedalje bolj v gospodarsko, upravno in kulturno središče Gorenjske. V mestu, ki leži ob Savi in terasah Kope, obdanem od mogočnih vrhov Karavank, Savinjskih in Julijskih Alp, smo se prav dobro imeli. Ne zanikamo, da so si naši izletniki privoščili tudi dobrote priznane jugoslovanske kuhinje in iz kletnih zalog pristno kapljico.

Izletniška skupina je obiskala tudi staro-

pravno romarsko svetišče Brezje, kamor prihajajo množice ljudi iz vseh krajev. Nikakor ne drži, da nova Jugoslavija ovira versko izživiljanje, kakor so to gotovi krogi skušali dopovedovati tudi ljudem pri nas.

Nadalje nas je izletniška pot vodila v Podvinj in Begunje. Begunje so prijetno gorenjsko naselje, ki leži med Dobročo in zadnjimi odraški Savinjskih Alp. V tem kraju je bila za Slovence med vojno nepopisna nacistična mučilnica, tako imenovan slovenski Dachau.

V Begunjah smo se oglasili tudi v gostilni »Pri Joževcu« pri družini slavnih Avenikov. Bili smo prijetno presenečeni, ko smo našli doma tudi Slavka Avenika. Kaj smo hoteli drugega kakor da smo mu zapeli, česar je bil zelo vesel ter nas je nad vse gostoljubno sprejel. Za vse izletnike je bilo to lepo doživetje.

Sploh so naši izletniki vsepovsod prepevali, saj je bil med njimi skoraj celotni društveni pevski zbor. Povsod so z veseljem in odobravanjem prisluhnili našemu petju.

Lepi in posrečeni izlet nam bo dolgo ostal v prijetnem neizbrisnem spominu.

Po ljudskem štetju 1961:

Na Koroškem živi 495.226 prebivalcev

Ugotovitve ljudskega štetja nudijo zanimiv vpogled tudi v strukturo in sestav prebivalstva. Nas zanimajo predvsem podatki iz Koroške. Pri zadnjem ljudskem štetju 1961 so ugotovili, da je stanje prebivalstva na Koroškem od ljudskega štetja 1951 naraslo za 20.562 oseb ali 4,3 odstotka. Koroška je leta 1961 štela 495.226 prebivalcev, med temi 239.472 moških in 255.574 žensk. Prostornina Koroške obsega 9533,3 kvadratnih kilometrov. Od leta 1869 je koroško prebivalstvo naraslo za 57 odstotkov. Delež koroškega prebivalstva med vsem avstrijskim prebivalstvom znaša 7 odstotkov. Nekaj več kot četrtina koroškega prebivalstva živi v občinah s 1001 do 4000 prebivalcev, nad polino pa jih živi v mestih z več kot 20.000 prebivalci. Število v kmetijstvu in gozdarstvu živečega prebivalstva je od leta 1951 nazadovalo za 27 odstotkov, število v kmetijstvu in gozdarstvu zaposlenih pa za 33 odstotkov.

Število gospodinjstev je v desetih letih naraslo od 124.655 na 137.030, kar pomeni več kot za 10 odstotkov. Med prirastkom jih odpade 100 na gospodinjstva zavodov in 3956 na gospodinjstva poedinih oseb. Skupno je število gospodinjstev poedinih oseb znašalo ob ljudskem štetju 20.834. Med temi je 12.410 rentniških in upokojenjskih gospodinjstev, od katerih jih odpade na poedine ženske 10.362.

Gospodinjstva z več osebami so narasla v času med obema ljudskima štetjema za 8323 na 116.006. Prirastek gospodinjstev je višji kakor naraščanje prebivalstva, iz česar sledi, da število oseb na posamezno gospodinjstvo povprečno narahlo upada. Dočim so gospodinjstva leta 1951 štela 4,2 osebi,

so jih leta 1961 štela le po 4 osebe. Med 116.006 gospodinjstvi z več osebami jih odpade 26.000 na samostojne poklice, 38.000 pa na nameščence, upokojenke in delavce. Okoli 10.000 gospodinjstev nima več skrbeti za otroke pod 14. letom.

Delež gospodinjstev z več osebami brez otrok pod 14. letom je v zadnjih 10 letih narasel od 40 na 45 odstotkov. V 23 odstotkih vseh gospodinjstev imajo le po enega otroka, v 17 odstotkih po dva, v 8,5 odstotka po tri in 6 odstotkih po štiri in več otrok. V gospodinjstvih samostojnih preskrbujejo okoli 35.100 otrok pod 14. letom, v gospodinjstvih delavcev pa okoli 56.400 otrok pod 14. letom starosti. Med 20.843

Ze danes opozarjamo:

Tradicionalni

Slovenski ples

bo v soboto, dne 18. januarja 1964 v Celovcu

enoosebnimi gospodinjstvi je 14.476 žensk, od katerih polovica je starih nad 60 let. Med temi je 8800 neporočenih žena, 8900 vdov in 2200 ločenih žena. Zanimivo je tudi, da je 850 oseb, ki so poročene, pa vendarle živijo v enoosebnih gospodinjstvih.

Med vsemi Korošci je bilo po ugotovitvi ljudskega štetja 250.000 neporočenih, med temi 161.000 manj kot 18 let starih. Poročenih je 201.000 oseb, 34.000 ovdovelih in 8500 ločenih.

KOLEDAR

Petek, 13. december: Lucija
Sobota, 14. december: Bartol
Nedelja, 15. december: Maksimilijan
Ponedeljek, 16. december: Evžebij
Torek, 17. december: Lozar
Sreda, 18. december: Gracijan
Četrtek, 19. december: Urban

Pred davnimi leti, tako davno, da niti ne vemo točno, kdaj je to bilo, so naši predniki opazili svetlo zvezdo, ki je zažarela na zahodnem nebu, brž ko je Sonce zašlo.

Ni bila navadna zvezda. Nikakor se ni skladala s položajem tako imenovanih »zvezd stalnic«, ki so jih pastirji — astronomi nekoč tako častili in je bila lahko zato le še eno — planet. Pozneje so ljudje ugotovili, da je to isti planet, ki ga vidijo kdaj pa kdaj tudi

nogledi opaziti ničesar na njegovi površini.

Več je pokazal nemški amater Johann Schröter, ki je zarisal tudi prvo sliko obličeja planeta in je bil prepričan, da se ni v ničemer zmotil. Na nesrečo pa ni bil povsem zanesljiv in zato pač ne moremo verjeti njegovim narisanim »odkritjem«, na primer gori, ki naj bi se dvigala skoraj 18 kilometrov visoko. Kar težko je verjeti, da bi mu uspelo, kar je spodletelo velikemu Herschelju.

perature. Če upoštevamo, da je pol planeta neprestano obrnjeno proti Soncu, mora biti tam strahotna vročina, ki po meritvah doseže do 400 stopinj Celzija. Potemtakem bi se moral tam topiti svinec in kositer in zato najbrž ni govora, da bi nanj kdajkoli stopila noga vesoljskega potnika. V ostrem nasprotju s tem pa je nočna polovica Merkurja strahotno mrzla, mogoče najbolj mrzel kraj vsega našega osončja. Ozračja je premalo, da bi pre-

Leta 1964 avtobus brez šoferja

Ce smemo verjeti napovedim, bodo prihodnje leto v Chicagu že imeli prve avtobuse brez šoferja. Če se bo pred njim postavila kaka ovira, se bo gladko ustavil, na ovinkih zmanjšal brzino, na ravnem pa pognal. Kot vsi drugi, se bo tudi on ubogljivo ustavljal na postajališčih in počakal, dokler ne bodo vstopili vsi potniki.

Skrivnost ni velika: v cesto je vdelan električni kabel, ki ustvarja elektromagnetno polje in daje dalje »navodila« napravi v avtobusu, ki nadomešča šoferja, radar pa upravlja zaviranje. Poskusne vožnje so že uspeli in prihodnje leto naj bi avtobuse dali v promet v predmestjih Chicaga.

Najbolj vroč in najbolj mrzel

zjutraj pred Soncem na vzhodnem nebu.

Grki so ga imenovali Merkur na čast svojemu poslancu bogov, vendar s tem še ni postal del vsakdanjega sveta. Težko ga je namreč opaziti in govore celo, da je veliki astronom Kopernik umrl, ne da bi ga videl.

MAJHEN JE IN DALEČ JE

Merkur kroži okoli Sonca in je od središča našega sistema oddaljen povprečno 58 milijonov kilometrov. To pomeni, da je izmed vseh planetov Soncu najbližji. Sicer poznamo še asteroid po imenu Ikarus in večje število kometov, ki se držejo celo bližje Sončni površini, vendar nobeno večje nebesno telo ne zaide v tista področja.

Merkur tako težko opazimo zato, ker je vedno videti tako blizu Sonca, deloma pa tudi zato, ker je majhen in daleč od nas. Le rahlo večji je od naše Lune in ima premer okoli 4800 kilometrov, je pa dve stokrat bolj oddaljen od nas kot naš satelit.

Pa še ena težava je. Ko je najbližje Zemlji, ga sploh ne moremo gledati, ker tedaj obrača proti nam svojo neosvetljeno polovico. Če upoštevamo vse to, ni nič čudnega, da le slabo poznamo njegovo površino.

Prvega resnega opazovanja Merkurja se je lotil William Herschel, ki je odkril planet Uran. Čeprav so ga imeli za pravega genija v opazovanju, ni mogel niti z največjimi dalj-

šele bistrooki italijanski astronom Schiaparelli, ki je odkril Marsove kanale, je narisal prvo zanesljivo sliko Merkurja. Namesto da bi ga opazoval zvečer, ga je raje podnevi in v letih 1881 do 1889 določil celo vrsto ostro omejenih peg na rožnatem ozadju. Lotil se je tudi problema, kako hitro se vrti Merkur okoli svoje osi, torej, kako dolg dan ima.

LETO ALI DAN — VSEENO

Schröterjeva cenitev, da traja dan na Merkurju 24 ur, za Schiaparellija ni bila sveta, saj je ugotovil, da ima Merkur eno stran stalno obrnjeno proti Soncu, drugo pa v večni noči. To bi pomenilo, da se zavrti Merkur enkrat okoli svoje osi v natančno istem času, ko obkroži Sonce, torej v približno 8 zemeljskih dnevih.

Zadnje proučevanje je pokazalo, da se ni zmotil in da pojmi dan in noč pri Merkurju nimajo pravega pomena. Pol ga je neprestano pod vročimi sončnimi žarki, drugo polovico pa nikoli ne osvetli niti en sam sončni žarek. Zares je proti Soncu obrnjeni del planeta čuden svet.

V prvih dneh svojega življenja je moral biti Merkur vroč in tekoč in se je razmeroma hitro vrtel okoli svoje osi. Prav tako kot ustvarja Luna plimo in oseko na Zemlji, je Sonce povzročalo plimo in oseko na tekočem Merkurjevem telesu, material se je bočil proti Soncu in izboklina je postala počasi stalna. Posledica je bila ta, da se je zaradi te privlačnosti Merkurjevo vrtenje ustavilo in slednjč prenehalo. Dan je postal enak letu, izboklina zaradi plime pa je stalno kazala proti Soncu.

BREZ ZRAKA IN VROČE, DA BI SE TOPIL SVINEC

Vendar naše znanje o tem planetu še zdaleč ni popolno. Komajda največji teleskopi kažejo določnejše oblike. Kaj je na planetu, pa lahko samo ugibamo. Mogoče so res gore iste sive lise, ki se dvigajo iz rožnatega ozadja, vendar gotovo niso tako visoke, kot jih je risal Schröter.

Dolga leta so ljudje zaman ugibali, če je na Merkurju ozračje. Šele v zadnjih letih pa so odkrili le borne znake ozračja, ki je komaj tri stotinke tako gost kot na Zemlji in ga lahko opišemo kot laboratorijski vakuum. O njegovi vsebini lahko le ugibamo, vendar vse kaže, da prevladuje ogljikov dioksid.

Merkur je tako majhen in tako daleč, da le s težavo izmerimo njegove površinske tem-

vajalo toploto iz krajev kamor sije Sonce, v kraje, kjer vlada večna noč. Najbrž tam temperatura ni mnogo višja od absolutne ničle, 273 stopinj Celzija pod ničlo.

Celo oddaljeni Pluton, ki je tako daleč od Sonca, da prihaja do njega le somrak, je na boljšem, ker se vsak del njegove površine kdaj pa kdaj le osvetli. Tedaj je Merkur najbolj vroč in hkrati najbolj mrzel planet.

Prvi atlas Marsa

V Moskvi je izšel prvi atlas Marsa. V njem ne najdete samo zemljevidov tega planeta, temveč tudi doslej še neobjavljene razlage o skrivnostnih rumenih meglah in o izginevanju plošče na južnem tečaju.

Lepega dne bo kilogram le še pol kilograma

Sloni res najbrž ne bodo znali nikoli sami leteti po zraku, bodo pa v daljni prihodnosti dokaj lažji kot danes. Ta trditve precej oporeka znanstvenikom, ki so do danes jemali težnost kot nekaj nespremenljivega, nekaj osnovnega v naravnih zakonih. Profesor fizike Dicke na Princetonski univerzi v ZDA razvija zdaj povsem novo teorijo. Trdno verjame v ugibanja o razpenjanju se vesolju in trdi, da se s tem razpenjanjem vesolja omogoča tudi širjenje težnosti na večji prostor. Po njegovih cenitvah je danes težnost za trinajst odstotkov manjša kot je bila pred štirimi in pol milijarde let, ko je nastala naša Zemlja.

O njegovih trditvah o »pešanju« težnosti se lahko razumno pogovarjajo le matematiki, vendar verjame profesor Dicke, da bo lahko že v kratkem praktično dokazal svoje trditve. Danes poznamo že atomske ure, ki nikakor niso odvisne od težnosti in so tako točne, da na 300 let zakasnijo le za eno sekundo. Če bi lahko dosegli takšno točnost tudi pri uri, ki deluje na težnost, bi jo lahko primerjali j atomsko uro in z občasnimi kontrolami ugotovili, če se »moč« težnosti zares spreminja.

Seveda profesor Dicke v ta namen ne priporoča navadne težnostne ure, kot je na primer ura na utež. Meni pa, da bi bilo mogoče napraviti takšen zemeljski umetni satelit, da ga upor redkih zračnih molekul in potisk sončnih žarkov ne bi mogla premakniti z njenega tira. Takšen satelit bi bil tedaj težnostna ura, saj bi njeno gibanje okoli Zemlje uravnavala le težnost.

Če bi se pokazale razlike med obema urama, ki bi pričale, da težnost zares pojema, bi to pomenilo precejšnje spremembe za marsikatero vejo znanosti. Dr. Dicke na primer misli, da težnost drži Zemljo skupaj in da se s slabljenjem težnosti polagoma širi. S tem tudi razlaga nastanek velikih razpok na oceanskem dnu, ki so jih odkrili v zadnjem času. Gravitacija ali težnost naj bi bila tudi odgovorna za velikost zvezd, ki so, kot vemo, krogle vročih plinov. Če je bila težnost v preteklosti močnejša, so morale biti zvezde manjše. Verjetno so bile tudi svetlejše, ker je njihova večja gostota proizvajala več toplotno-jedrskje energije, kot je danes. Sonce, ki je tipična zvezda, je bilo tedaj pred dvema milijardama let precej svetlejšo in zato tudi površina Zemlje toplejša. Mogoče so prav zato najstarejše okamenine živih bitij ostanki alg, katerih še danes živijo sorodniki živijo v toplih izviroh.

Kaže, da so pred nami še izredne uganke narave in da postaja njihovo raziskovanje vse zanimivejše.

Čas mineva vse hitreje

Na kongresu za vesmirske raziskave v Oaklandu je znanstvenik Thompson zbral prefektilih 50 tisoč let zgodovine človeškega rodu in jih zložil v obdobje 10 let. S tako znansivno aritmetiko je prikazal najvažnejše etape človeštva tako:

- pred desetimi leti — človek zapusti svoje jame,
- pred petimi leti — izum pisave,
- pred dvema letoma — propad rimskega cesarstva,
- pred 45 meseci — izum tiskarstva,
- pred desetimi dnevi — izum elektrike,
- včeraj zjutraj — polet prvega letala
- sinoči — pričel je delovati prvi radijski aparat,
- davi — izum televizije,
- pred eno uro — izum elektronskih možganov,
- Na naslednjo etapo — osvajanje Lune — bo mo po tem razporedu čakali še mnogo manj.

Okameneli smehljaj

JOŽE
CIUHA

OD REKE DO BOMBAYA

V ranem jutru prislunem ritmu motorja, ki prihaja iz globine ladijskega trupa. Leže, z rokami spodvitimi pod glavo, napeto lovim takt Dieslovih motorjev: spremljajo ga rahli, komaj občutni tresljaji. Povračajo mi mnoge drobne radosti, ki jih je v meni že v zgodnji mladosti vzbujal občutek gibanja.

Plovemo. Čeprav zavese na oknu nisem odgrnil, čutim, kako se premikamo. Ne zato, ker se vanjo lovi veter, temveč zaradi tistega nepogrešljivega čuta, ki nas včasih usmerja tudi mimo zavesti.

Prvega septembra sem se v dopoldanskih urah vkrical na »Romanijo«. Bela, lepo oblikovana, poltovorna ladja ima okoli štiri in pol tisoč ton. Poslej bo, tako zatrjujejo mornarji, okoli poldrug mesec moj dom.

Na samem začetku poti me prejšnja občutek, da sem v plavajočem samostanu. Načenja me prijetno dolgočasje: prijetno zaradi nevsiljivosti, sonca in miru, ki mi godi po hrupnih dneh pred odhodom. Prva dva dni sem na ladji prespal. Zdaj je trudnost slovesov že prešla. Obzorja so vedra in tako je tudi z mano. »Romanija« je zapustila Reko pod noč istega dne, ko sem se vkrical. Potujem v Rangun. Zabavno je, če človek nekam po-

tuje, pa nima niti blede predstave o kraju, kamor je namenjen. Kljub zavrženim otroškim podobam bi mi zvenelo bolj domače, če bi mi kdo rekel, da odhajam v »develo deželo«.

Split je bil prva postaja na dolgi poti, hkrati pa tudi slovo od Jugoslavije. Žerjavi so v pristanišču varno položili na palubo »Romanijo« rdeče obarvane dele velike kovinske konstrukcije: izdelek »Metalne« iz Maribora. Tudi ta potuje v Rangun, potem pa še naprej: na sever dežele, kjer bo čez neko reko povezala bregova. Tako so rekli delavci, ki so žerjavom uravnavali orjaške klešče.

Ko je »Romanija« zaplula na pot proti Daljnemu vzhodu, sem že spal.

*

Navajam se na morje in na nebo: vsi horizonti so razpeli, enako nizki in modri. Karkoli preseka razpogejeno, v krog zaključeno vodoravnico, je že dogodek. To so srečanja z oddaljenimi obrisi kopnine in ladjami.

Dopoldne smo nepolno uro gledali italijansko kopno, kmalu po kosilu pa pluli mimo Krfa. Celina se je nizko začrtala daleč na robu sinjega prostranstva: peščeno rumena in potopljen v meglico sopare.

Med drugimi smo srečali ladjo z močno nazaj pomaknjenim dimnikom. Do danes nisem vedel, da je to tanker. Seveda so mi dali mornarji vsa potrebna pojasnila in mi povedali, kakšnemu namenu služi.

*

Zgodaj zjutraj smo pripluli v Port Said. Pristali smo v družini številih ladij. O njih domovini govorijo zaslave in imena.

Še preden smo vrgli sidro, so nas obkrožili čolnički s trgovci. Vse polno jih je bilo. Ljudje v njih so bili

glasni v besedah in kretnjah. Klicali so in mahali ter kazali blago, še preden so se vzpeli na ladjo. Potem ko smo po kratkem manevriranju spustili sidro, so zlezli na spodnjo palubo in s pomočjo škripcev dvignili nanjo svoje zaklade. Paluba se je v nekaj trenutkih spremenila v živahen in slikovit bazar. Prodajali so čevlje, srajce, nogavice, nalikače, igralne karle, izdelke usnjene galanterije, spominčke in podobno. V jeziku sporazumevanja sta ob zmesi vseh mogočih izrazov in kretnjah prevladovali italijanščina in srbohrvaščina. Vsako ponudbo posebej je spremljalo na tisoče superlativov, in ti še vedno — tako so rekli — niso dovolj opisali vrednosti blaga: pač glede na več kot reklamno ceno. Vsaka kupčija posebej je bila enkratna prilika.

Čeprav me je trgovska sposobnost Grkov in zagorelih Arabcev očarala, sem se moral pred njeno vpludno vsiljivostjo zateči na gornjo palubo. Posebej sem od tod sledil dogodkom na sejmišču: blago so hvalili v vseh jezikih in prodajali v vseh valutah.

Prišli so še drugi trgovci. Ti niso priveslali: pripeljali so se z motornimi čolni. Za razliko od povaljanih in umazanih oblačil in cunj, v katerih so ličali trgovci na spodnji palubi; so bili ti v čisti in zlikani belini, ovešeni s kravatami in s čevlji na nogah. Bli so grošisti. Pri teh je Mr. Aubrey kupil nekaj slikovitih usnjenih blazin in nekaj kameljih sedel.

Prekupčevalni intermezo ni dolgo trajal: okoli devete ure so nas uvrstili v konvoj. Zinili smo se v dolgo vrsto ladij različnih velikosti, starosti in tipov ter mimo živahnega, z minareti narezljanega vzhodnjaškega mesta zapluli v Sueški prekop.

Zdaj plujemo skozi prekop: naprej se pomikamo zelo počasi. Ladje so pred nami in za nami, na obeh straneh pa je puščava z nekaj bornega zelenja in lagunami.

Tudi naši visokošolci lahko dobijo študijske podpore

V državnem zboru na Dunaju je bil pred nekaj tedni sklenjen zakon o študijskih prispevkih. Po tem zakonu imajo pravico do študijskih prispevkov vsi avstrijski državljani, ki kot redni slušatelji študirajo na avstrijskih visokih šolah, visokih šolah za umetnost in umetnostnih akademijah, če so socialno študijskega prispevka potrebni, če pri študiju odgovarjajo napredujejo, če so pričeli študirati v teku 10 let po maturi in če doslej še niso študirali na kakšni visoki šoli.

Študijskih podpor socialno potrebni so po imenovanem zakonu tisti študenti, katerih starši nimajo večjega letnega dohodka kot 48.000 šilingov. Če pa morajo starši poleg študijskega prispevka potrebnega za druge otroke ali osebe, potem se dovoljena višina letnega dohodka zviša za vsako osebo za nadaljnjih 7.200 šilingov letno.

Za kmete velja v tem primeru tisti dohodek za letni dohodek, ki ga navaja vsakoletni odlok o davku na blagovni promet in davku na dohodek (Umsatzsteuer- und Einkommensteuerbescheid). Višina letnega dohodka, ki še omogoča študijsko podporo, je vendar določena tako visoko, da bo večina študentov naših kmečkih družin deležna omenjenih študijskih prispevkov.

Na predelki pri študiju je treba dokazati. V prvem semestru zadostuje kot dokaz zrelostno spričevalo srednje šole. Kdor v tem spričevalu nima pri obveznih predmetih v povprečju slabše ocene kot tri, ima pravico do študijskega prispevka, če je tudi drugače izpolnil vse pogoje. Pozneje je treba za potrdilo napredka pri študiju predložiti spričevalo o opravljenih obveznih državnih izpitih, rigorozih, seminarjih, obveznih vajah in podobnem. Povprečna ocena vseh teh spričeval ne sme biti slabša od 2,5.

Študijski prispevek znaša v vseh primerih, kjer dohodek staršev ni večji kot 42.000 šilingov, za vsako študijsko leto 10.000 šilingov. Ta prispevek se zmanjša na 8.000 šilingov letno, če znaša letni dohodek staršev 42.000 do 44.000 šilingov in na 5.000 šilingov, če je ta dohodek višji od 44.000 šil.

Prošnje za študijski prispevek je treba vsako leto vložiti v prvih štirih tednih študijskega leta pri dekanatu ali rektoratu visoke šole. Letos je potekel rok za vlaganje prošenj s 30. novembrom.

Avstrijsko mlekarstvo v zadnjih desetih letih:

Ugoden razvoj proizvodnje in potrošnje mleka

Naraščajoči proizvodnji mleka v zadnjih 10 letih je sledila tudi povečana potrošnja mleka in mlečnih izdelkov. Sicer se je poltrošnja mlečnih izdelkov stopnjevala različno in je bilo tudi od časa do časa na trgu preveč mleka, vendar je mogoče na splošno reči, da sta bila zadnjih 10 let ponudba in povpraševanje za mlekom izravnana. Čeprav je med letom 1953 in 1962 število molznic v Avstriji padlo za 3 %, so mlekarne v letu 1962 prevzele za 59 % več mleka, kot so ga prevzele leta 1953. Molznost krav je v zadnjih desetih letih močno narasla.

V razdobju zadnjih desetih let pa se je tudi okus konzumentov močno spremenil. Tako je poltrošnja smetane in kondenziranega mleka narasla za 185 oziroma za 1.455 %, medtem ko je poltrošnja pitnega mleka narasla le za 30 %.

Primerjava količin letno v mlekarne odanega mleka kaže, da so le-te leta 1953 prevzele 1.094.981 ton mleka, leta 1962 pa 1.739.091 ton. Najbolj je proizvodnja mleka po teh podatkih naraščala leta 1957 in leta 1961, ko je poskočila 1957 za 210.000 ton in leta 1961 za 97.000 ton. Biti pa si moramo na jasnem, da v proizvodnji mleka še davno niso izkoriščene zadnje možnosti. Prav gotovo je, da bo tudi še v prihodnje letna proizvodnja mleka narasla za 50.000 do 90.000 ton, čeprav vemo, da število krav v Avstriji ne bo več naraščalo, marveč bo zaradi problema molzačev na velikih kmetijah in veleposelstvih prej nazadovalo.

Jasno je tudi, da v poltrošnji mleka in mlečnih izdelkov še zdaleka ni dosežena zadnja možnost potrošnje. Pri potrošnji 689 tisoč 787 ton pitnega mleka odpade še vedno na prebivalca letno komaj 96 kg mleka. Pri potrošnji 31.217 ton masla (porast znaša 51 %) odpade na osebo in leto komaj 4,5 kilograma masla. Tudi potrošnja sira in skute na osebo ni še nič večja, čeprav je potrošnja narasla za 81 % in dosegla lani 33 tisoč 659 ton. Če pa poleg nemo v tako pri-

merjavo še poltrošnja smetane in kondenziranega mleka, potem vidimo, da znašata kljub ogromnemu porastu komaj 2,1 kg in 0,7 kg na osebo in leto.

Ob takih primerjavah govoriti o nevarnosti „poplave z mlekom“ in o gospodarsko nevarni „gori masla“, kar smo v zadnjih letih dostikrat slišali celo iz ust odgovornih agrarnih politikov v deželi, v bodoče nikakor ni več na mestu in je brez vsake osnove. Kdor ima čas in ljudi za proizvodnjo mleka, naj producira mleko naprej in stopnjuje molznost svojih krav, kar se le da. Ne smemo namreč pozabiti, da dejanska potrošnja mleka in mlečnih izdelkov na osebo in leto zdaleka ni tako visoka, kakor je navedena, kajti razmeroma velike količine masla, smetane in kondenziranega mleka potrošijo pri nas inozemski turisti in ti v gornji računici niso posebej upoštevani.

Letošnji pridelek sena je večji kot lanski in predlanski

Kakor poročajo »Monatsberichte über die österreichische Landwirtschaft«, je bil letos pridelek sena v Avstriji kljub suši in vročini v juliju večji, kot je bil lani in leta 1961. S pridelkom 7.983.000 ton je oskrba goveje živine s senom letos docela zagotovljena. Tudi kvaliteta sena je na splošno dobra. Slabo kvaliteto prvega odkosa je popravila dobra kvaliteta drugega odkosa.

Slovenska kmečka zveza obvešča:

Slovenska kmečka zveza in Kmetijska šola Podravlje priredita v nedeljo, 22. in v ponedeljek, 23. decembra 1963 v kmetijski šoli Podravlje dvodnevni tečaj pod naslovom:

Turizem, kmetijstvo in naša vas

V nedeljo, 22. decembra pričnejo predavanja ob 9.30 uri. Dopoldne so na sporedu:

- Razvoj turizma po naših krajih v zadnjih 10 letih in njegova problematika
- Turizem kot stranska kmečka dejavnost

Popoldne bo sledilo predavanje

- Pomen perutinarstva v pogojih turizma, za njim pa bo diskusija k splošnim vprašanjem turizma po naših vaseh.

V ponedeljek, 23. decembra pričnejo predavanja že ob 8.30 uri in sicer po naslednjem vrstnem redu:

- Vrtnarstvo, sadjarstvo in jagodičarstvo v pogojih turizma
- Praktične izkušnje s turizmom na vasi in v občini
- Preskrba gosta v kmečki hiši in na vasi

Tečaj bo zaključen ob 16.00 uri in bodo vsi udeleženci še lahko dosegli večerne vlake za povratek domov.

Na tečaj so vabljeni kmetje in gospodinjice iz krajev turizma in iz krajev, kjer se je turizem pričel razvijati šele v zadnjih letih. Prehrana in prenočišča so po predhodni prijavi na razpolago v kmetijski šoli Podravlje proti prispevku 50 šilingov za oba dneva. Prijave je treba nasloviti na naslov: Slovenska kmečka zveza, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24.

V avstrijskem kmetijstvu nad 160.000 traktorjev

Pri popisu kmetijskih strojev v sklopu akcije za pocenitev goriva za kmetijske stroje so v naši državi našli 193.251 traktorjev, 10.171 enosnih traktorjev, 102.623 motornih kosilnic, 15.159 žitnih kombajnov z vgrajenim motorjem in 8.745 strojev za spravilo sena z vgrajenim motorjem.

V primerjavi s šteletjem leta 1962 je to štetje pokazalo močan porast strojev za spravilo sena z vgrajenim motorjem (+147 %), traktorjev z več kot 30 PS (+33,6 %), enosnih traktorjev pod 6 PS (—27,7 %) in nad 6 PS (+20,9 %) ter žitnih kombajnov (+20,9 %). Najmanj je naraslo število traktorjev pod 18 PS in število diselmotorjev na stalnem mestu. Zanimiva je tudi ugotovitev tega štetja, da dajejo kmetje pri nakupu enosnih traktorjev prednost onim na bencinski pogon, medtem ko pri žitnih kombajnih raje kupujejo take na pogon z dizlom.

Tečaj o motorjih, traktorjih in kmetijskih strojih

Zavod za izobraževanje v kmetijski tehniki v Celovcu ima v decembru in januarju napovedan po en šestdnevni tečaj o delu z motorji, traktorji in kmetijskimi stroji ter o njihovi oskrbi. Decembrski tečaj se je pričel v ponedeljek, 9. decembra in bo trajal do sobote, 14. decembra, januarski tečaj pa se bo pričel 13. januarja in bo trajal do 18. januarja 1964. Tečaj je priporočljiv za praktične kmetovalce in kmetijske delavce.

Na tečaju bodo udeleženci izvežbani v potrebni oskrbi traktorjev in kmetijskih strojev, v spoznavanju in odpravi okvar in motenj pri delu ter v negi baterij in pnevmatike. Poleg praktičnega pouka pri motorjih, ki bo zavzemal večino časa, ki je za tečaj na razpolago, bodo predvajani tudi strokovni filmi o uporabi strojev in traktorjev pri delu.

Udeležba na tečaju je vezana na pismeno prijavo, ki jo je treba poslati na naslov: Landtechnische Ausbildungsanstalt, Klagenfurt, Morogasse 33. Udeležba na tečaju stane 100 šilingov, kdor pa želi hrano in stanovanje v interesu zavoda, mora za to plačati na dan še nadaljnjih 25 šilingov.

Tečaj prične vsakokrat ob 8. uri zjutraj. Vsak udeleženec naj prinese seboj tudi delovno obleko in pribor za umivanje.

Letos stagnacija pri izvozu lesa

V prvih treh četrtletjih je bil letos avstrijski izvoz lesa za 5,9 % nižji, kot je bil v istem razdobju leta 1962.

V času od januarja do septembra je Avstrija izvozila 2.118.207 m³ lesa. Od izvoženega lesa je bilo 98 % prodanega v evropske države, 2 % pa v preokooceanske dežele. Nasprotno lanskemu letu se je izvoz v evropske dežele rahlo povečal, izvoz v preokooceanske dežele pa je rahlo nazadoval.

Na desni strani nas spremljata še železnica in cesta. Promet na njej je dokaj živahen, sicer pa je blede peščena prostranost dosti bolj pusta in mrtva od sinjega morske neskončnosti, ki sem se ji privajal v minulih dneh.

Drugi smo spet prehiteli čas in znova pomaknili kalezalce za uro naprej. Pod večer se je v leni brazdi za ladjo za hip prikazala temna trioglata plavut morskega psa.

*

Mimo Ismalije smo pluli v trdi temi. Od mesta smo videli samo migotanje nešteti lučk. V prostorsvemu teme so se nam razodele kot majhna svetlobna pravljičja. Uro ali dve po polnoči je za nami ostal tudi Suez.

Voda, ki nas obdaja, je za spoznanje bolj zelenkasta od Jadranskega in Sredozemskega morja. Morda gre le za razliko v globini. In to je Rdeče morje. Kopnina nas še vedno spremlja na obeh straneh: na eni Azija, na drugi Afrika, na obeh puščava. Azijski Sinaj se izgublja v megleni sopari, na afriški strani pa se na obzorju dviga razjedeno gorovje. Planine so povsem gole. Ob obali se dvigajo iz morja kovinske konstrukcije vrtnih stolpov za nafto. Nafta je zlato arabskega sveta.

Vreme je lepo in morje nam je naklonjeno. Razpelnjeno je bilo samo tisto noč, ko je za nami ostala Kreta. Sicer sem se pozibovanju že privadil. Življenje ima svoj določen red: časovno ga odmerjajo obroki hrane. Vmes pa šah, prefaransa in pogovori.

*

Obale so se razmaknile. Sinaj je že za nami. Hribi nas spremljajo samo še na afriški strani. Pravkar je zahajalo sonce. Nekaj trenutkov je bilo morje zares „rdeče“. Takoj po zatonu pa je padla noč.

Vročino za zdaj še kar prenašam. Ponekajkrat na dan se zatečem pod prho, in to je še vedno bolj prijetna sprememba kot zavelje pred razžarjenim brezupom. Veliko ladij srečujemo. Med mnogimi smo srečali tudi jugoslovansko „Rumijo“. Telegrafista sta se takoj vdala enoličnemu klepetu Morzejevih znakov. Ko smo si bili najbliže, so v pozdrav zatulile sirene.

Barva vode temni. Popoldne sem s kljuna opazoval morske lastovke, ki so preletale nizke grebene valov. Vsako neznatno odkrilje je postalo čudno pomembno. V skromnih manifestacijah življenja odkrivam počasi ritem mornarske vsakdanjosti.

Zvečer sem obležal na kljunu in se skušal predati samoli morja in toplih sap. Navpično sem strmel v zvezde, pa nisem v njih odkril prav nič več kot tedaj, ko mi je bilo sedemnajst let. Odgnal sem spomine, da ne bi načeli samote, v kateri sem želel spoznati tisto čudno omotico, ki ji skozi leta podlegajo pomorci in o kateri je pravil Živko. Občutil je bilo povsem novo in iz druge snovi, kot jih je kdajkoli poprej izoblikovala v meni tihota. Zvenelo je kot melodija, ki so ji besede odveč. Obšlo me je, da je pijanost, razlita med povešenimi obzorji, ki sem jo okušal v hladnem bolščanju zvezd, šumu valov in v vetru med jambori, zgovornejša od vse ropotarnice, ki jo v sebi prenaša človek. Verjetno se morajo prav zato v razsežnih ponjavah te slane tišine preoblikovati vse tiste podobe, s katerimi odhajajo pomorci na pol.

*

Obale so se še bolj razklenile. Spet samo nebo in morje. Celino čutimo le po vetru, ki prinaša suho počavsko razbeljenost.

Vso noč nisem zatisnil očesa. Vročina je pritisnila, kot da bi nas čakala v zasedi: nenadoma, s potrojeno močjo. Tako vsaj sem čutil. Bilo je, ko da smo zapluli v brezračni prostor: sploh nisem imel občutka, da vase vlečem zrak. Čutil sem pa, da bi potreboval dodatna pljuča. Ure so se neskončno vlekli v znojno noč: tako kot v fistih nespečnih nočeh, ko nas muči zobobol. Najprej sem z znojem prepočil pižamo, potem ležišče in končno še dve brisači in nekaj robcev. Nič ni pomagalo. Tudi izleti pod prho niso dosti zalegli. Podkožni vrelci znova niso hoteli presahneti. Z dlanmi sem tipal pod blazino, da bi našel suh prostor, a ga ni bilo. Naposled sem utrujen obležal: boj z vročino je bil preveč brezupen. Z ležišča sem skozi okno kabine brezvoljno opazoval lučke mnogih ladij, ki jih srečam v Rdečem morju.

*

Včeraj, okoli osme ure, smo obšli Haniške otoke. Po višini so se strnile kamenine v prerez posameznih vodovodnih plasti in jih razkazovale kot gola rebra. Njih barvitost je monohrona in vendar čudovito zasičena s sivino prepojenimi okri, sienami, nežnimi modrinami in umbrami. V intenzivnem sinjem okviru neba in vode prihaja do izraza razgibana kamnita struktura. Kiparski elementi se stapljajo s slikarskimi: slikar bi se le s težavo domislil lepše barvitosti, kipar pa večje monumentalnosti in razgibanosti v površinski obdelavi. Menda so nekoč na njih živeli pirati. Zdaj so pustili in naseljeni. Pozdravili so nas le galebi in delfini.

Vročina je za spoznanje popustila. Tudi veter je zapihal bolj vzpodbudno in to ugodno vpliva na splošno razpoloženje.

(Nadaljevanje sledi)

Komandir Kranjac, visokorasel, некоč močan in plečat Dalmatince, se na videz komajda loči od borcev svoje čete. Lakota, bitke in napor so ga spremenili v okostnjak, kamenje mu je raztrgalo in sezulo čevlje; bos je in oči, ki božajo zemljo in ki hočejo prisiliti telo, da bi si poiskalo ležišče, ogledujejo opraskane krvave noge in se čudijo, kako sploh še morejo nositi to izčrpano visokoraslo postavo, upognjeno pod bremenom svinčene utrujenosti.

— Koliko časa bomo še zmogli? — razmišlja, a takoj odpodi to misel, ker jo čuti kot dodatno breme k bremenom teh dni in tednov, odkar so Nemci, Italijani, hrvaški domobrani in celo Bolgari stisnili obroč okrog proletarskih divizij in drugih partizanskih enot na tem področju, med katerim je vrhovni štab narodnoosvobodilne vojske in sam vrhovni komandant — Tito.

Tudi Nemci vedo to. Zato ne bodo odnehali. — Uničiti nas hočejo, — razmišlja. — Torej jim ne kaže drugega, kakor da kljubujejo, se zaletavajo v sovražnikove ognjene zidove in da so še bolj nepopustljivi kakor sovražniki.

Morda jim bo ta skoro nepreahodni bukov gozd in ta dež, ki ga lovijo veje in ki jih je že zdavnaj premočil do kože, naposled vendarle v rešitev, se prebujajo v njem upanje in mu premika do onemoglosti utrujene noge.

Samo upanje je še motor, ki jih žene naprej. Težko se je prebijati skozi pragozd, čeprav je videti, da so si skozi njegove špranje utirale pot že druge enote, a so si, tudi to vidijo, prizadevale prav tako kakor oni, da bi s svojim pohodom ne olajšale sovražnikovega zasledovanja.

Večer je že. V gozdu je temno, da niti za ped ne vidiš predse. Napornega pohoda pa ni konca.

Komandir Kranjac ve, kam gredo. Prebija jo se skozi ta rudnik teme, da bi se prebili do Sutjeske, jo prekorajčili in se pognali v pobočja Zelengore. Upajo, da se bodo po treh tednih brezupnih probojev vendarle izotali iz sovražnikovih obročev.

— Samo priti do reke. Samo doseči reko, — si ponavlja in prisluškuje, kako dež počasi ponehava, dokler popolnoma ne preneha. Toda tema je še vedno gosta in se pri zemlji ne razredči, čeprav se je tisočletni gozd odprl v majhno jaso, na kateri ne zadevajo več obdebla in nad katero se tu in tam pokaže med gostim konvojem oblakov kaka zvezda.

Čeprav je junijska noč, borci drhte od mraza. Izčrpani so. Utrujeni do smrti. Zato ne vprašujejo, zakaj se je kolona nenadoma ustavila, marveč, kakor da bi jih utrujenost spodnesla, popadajo po tleh in se zvijejo v klobčič. Tudi komandir Kranjac ne vprašuje, zakaj se je prednji del bataljona ustavil. Kolena mu kleonejo in že je na dobri zemlji. Šele potem zavonja vonj po dimu in zagleda tik pred seboj ugašajočo, komaj še tlečo ogorko ognja, ki ga je bogve kdo zakuril.

— Ogenj, — položi dlani nad ugašajočo žerjavico. Veselo mu v duši zazveni ta beseda, ki ima v teh časih toliko pomenov, strahotnih, kadar gledaš v daljavi goreče vasi, in lepih in dobrih kakor domače ognjišče, kadar utrujen in premražen sedeš ali se zlekneš k

njemu. Niti ne zaveda se, da se je z obrazom sklonil k žerjavici in jo začel razpihovati. V obraz ga žge prijetna toplota, roka mu išče v bližini dračja, a še preden ga najde, vzplapa vijoličasti plamenček in se potem razcveti rumeno kakor limonin cvet in vrže nekaj svetlobe v neprodirno temo. Vedno več rumenih cvetov se prižiga na debeli ožgani veji.

— Pravzaprav bi ognja ne smel razpihovati, — pomisli, a na to pozabi, ko poleg sebe zagleda nekoga zavitega v odejo, iz katere gledajo samo stopala.

Majhna so, opazi. Majhna kakor stopala nedoraslega dečka.

Ostro se zastrmi v odejo zavite klobčič. Glave ni videti. V odeji je.

— Naš ni, — si reče. Morda je mrtev, ker se mu v klobčič skrčena in v odejo povita postava zdi negibna. Morda je kdo iz enot, ki so šle tod mimo pred njimi. Omagal je med potjo, pa so mu zakurili ogenj, da bi ga grel in

M I H A K L I N A R

Rdeča ruta

tolažil. Najbrž je bilo to edino, kar so še lahko storili zanj. Ogenj naj bi mu gorel kot poslednji znak tovarišstva njegovih tovarišev, ki so morali naprej. Zanetili so mu ga, da bi čutil njihovo tovariško ljubezen, ko bi sam ugašal v smrt. Zdaj je mrtev in ostal bo tu, dokler ga ne bodo obžrl volkovi ali ga obglodale lisice. Okostnjak bo. Majhen droben okostnjak s koleno nekje blizu brade.

Bogve koliko takih okostnjakov se bo prav kmalu belilo v tem pragozdu in na njegovih obronkih, na ozemlju med Magličem in Drino.

Tako razmišlja, potem pa nenadoma opazi, da klobčič ni negiben; zganil se je.

— Ali ni zastokal? — si pravi, stegne roko in dregne v klobčič.

Da, telo je. Živo telo. Odmotava se iz odeje. Ko noč črni, kratko pristriženi lasje se zalesketajo v ognju, potem se glava sunkovito obrne in nato vse telo. Velike temne oči se zazro vanj.

— Kdo si? — vpraša preplašen ženski glas. Dekle je, se začudi.

— Partizan, — odgovori in čuti, da mu je ta beli od žara obsijan obraz toplejši od ognja.

— Partizan? Torej sem se vendarle rešila, — pravi.

— A kdo si ti?

— Partizanka iz sedme banjiške, — odgovori.

— A zakaj nisi pri brigadi?

— Ali nisi iz banjiške divizije?

— Ne, iz dalmatinske. Komandir čete Kranjac.

— No, prav. Samo da sem našla tvojo enoto. Našo četo so namreč Nemci obkolili

in jo popolnoma razbili. Prebijali smo se po skupinicah. Od naše sem ostala živa samo jaz.

— In zdaj... — ne utegne do kraja povedati svoje misli, ker ga kličejo in mora na štab bataljona. Vidi samo še, da se je dekle primaknilo k ognju in si zavezalo rdečo ruto. — Lepa je, — si pravi in razmišlja o njej vso pot do poveljstva bataljona. Najraje bi jo obdržal v svoji četi. Onih črnih las in velikih dekleških oči ne bo nikoli pozabil. Tako bežna srečanja, ko se ti človek vtisne v srce, so nekaj več kakor samo navadna srečanja. V srce se ti zerežejo.

— Samo da bi na štabu kmalu opravil in se vrnil k ognju, — si pravi, toda še preden se vrne, je kolona že na pohodu.

Dvignila se je tudi ona in odšla z njegovo četo, razmišlja. Rad bi počakal, a ne utegne. Naprej mora. A tudi ko bi utegnil počakati, bi je ne mogel videti. Tema je in na nebu je še vedno več težkih črnih oblakov kakor temno modre nočne modrine — posejane z

zvezdami.

Kolona se le počasi in s težavo prebija skozi noč.

Dekle z rdečo ruto ga prepaja s čustvi in mislimi. Še je utrujen, toda utrujenost ni več tako neznosna.

Če je dekle ostala sama od svoje skupine in prav lahko tudi od čete, zakaj naj bi se vračala v sedmo banjiško in zakaj ne bi ostala pri njih, v njegovi četi.

— Komandir si. Kaj bi rekli borci, ko bi te opazili, da si zaljubljen.

— Zaljubljen? — se začudi svojemu notranjemu glasu.

Da, morda je res, da mu je to srečanje poglalo v srcu kal ljubezni.

— Čudni ljudje smo, da se sramujemo zaljubljenosti in ljubezni do ženske, kakor da je to za partizana slabost, ki jo mora izkoreniniti iz srca. Sramujemo se morda najlepšega, kar sploh lahko v življenju doživimo.

— Borcem govoriš drugače, — ga opomni vest.

— Drugače? Da, seveda, — prizna. Boji se, da bi zaljubljenost zmanjšala bojno sposobnost in pripravljenost na žrtve. Na zaljubljenost in ljubezen do ženske naj bi čakali do konca vojne. Šele svoboda naj bi jim odprla vrata v ta vrt, poln omamnega cvetja in sanj.

— A zdaj čutiš, da se ta vrt lahko razcvete v človeku, vrženemu v trpljenje in vihar, — mu govori notranji glas... Ali te ovira misel na dekle z rdečo ruto? Ti je zaradi nje pohod skozi to vlažno noč težji?

— Ne! prav nasprotno! — si priznava. Utrujenost mu jemlje s telesa in z duše. V

njem gori kot dober domači ogenj in v ustih čuti okus po domačem kruhu. Ta pohod in temna noč je nekje daleč. Daleč izven njega. Vse, kar si želi, je samo to, da temo razbije svit. Potem bo zagledal v koloni zopet njo in se ji približal, da bo hodila v njegovi bližini.

In res, kakor da je svit uslišal njegovo željo. Ptice se oglašajo. Tema se redči. Glej, drobna veriverica je pravkar preskočila pot tik pred njim in se pognala na drevo. Jutro se prebujajo in reka v globeli ne šumi več tako daleč.

— To je Sutjeska, — si pravi.

Ozre se in glej ona stopa nedaleč za njim. V medlem jutranjem somraku že cveti njena ruta kakor rdeči mak.

Ne motijo ga strmine, ko se spuščajo v solesko. Ne vidi divje razpenjene ozke reke, ki jim grozi s svojimi brzicami in vrtinci. Samo to misli, da bo prišel z njo na oni breg in da se na onem bregu odpira za njiju novo življenje, kakor da so tam skrita vrata, skozi katera bodo stopili naravnost v svobodo in da bo tam izginilo vse težko, kar so doživljali zadnje viharne tedne. Ne bo več gladu, ran, tifusa, vojne...

Vidi jo. Vidi dekle v rdeči ruti in čuti, da jo je sama sreča pripeljala v njegovo četo, da osreči oba.

O, temeljito, temeljito bo spremenil svoje mišljenje o zaljubljenosti in ljubezni do ženske v teh časih.

— Ljubezen ni ovira. Ljubezen daje človeku največjo moč, — si pravi. Ali se mar ne čuti tako močnega, da bi lahko premikal gore, odkar se popolnoma jasno zaveda, da gre ona za njim. Samo dva ali trije borci ga ločijo od nje.

Močnejši je od te divje, v strmi kanjon zasekane reke, si pravi, ko zabrede vanjo, držeč se za roke borca, ki gre pred njim. Reka je res divja. Spodnaša jih. Toda on je močnejši. Zadržal je borca pred njim in za njim in ju obdržal na površini.

Prijetno je čutiti tako moč, da kljubuješ silam, ki so ti sovražne, in da lahko pomagaš ljudem, ki so šibkejši od tebe in potrebni tvoje pomoči... S tako zavestjo se je pognal na breg in se ozrl, da bi poiskal v koloni, ki reke še ni prebredla, tudi njo.

Zagledal jo je in ji srečen pomahal v pozdrav, toda tedaj se je vrsta v razpenjeni strugi nenadoma pretrgala. Samo dva borca sta se ujela za breg, vsi drugi, ki so bili v reki, pa so izginili v belo zelenih penah. Tudi ona.

Zaman strmi v reko, dokler nekoliko niže ne zagleda rdeče rute.

Ne premišlja. Požene se proti reki.

— Nikar, komandir! — sliši za seboj.

Toda on je že v reki, bije se z vrtinci in valovi. Močnejši je od njih, dokler ne zgrabi rute, potem pa mu zmanjka moči.

Nje, črnolase deklice z velikimi očmi ni več. Odnese jo je divja Sutjeska.

Samo rdeča ruta mu je ostala od nje.

— Komandir! — sliši z brega, potem pa ga spodneso razpenjeni Sutjeskini vrtinci.

Ko ga rešijo borci in ga potegnejo na breg, se zemlja spremeni v peklo. Sutjeska golta človeška trupla in se barva s krvjo...

za oddih in razvedrilo

Poglejte, državljani, kam smo prišli! Delovni človek naj nikar ne hodi v restavracijo — ne bodo ga pustili noter. Postrani gledajo na delovno obleko. Preveč umazana je pač za to okolje.

To nezgodo je doživel Vasilij Stepanič Konopatov. Vrgli so ga, bratci, iz restavracije. Vidite, kaj smo dočakali!

No, komaj je Vasilij Stepanič stopil skozi vrata, že je začutil, da nekaj ni v redu in

MIHAIL ZOŠČENKO

Delovna obleka

da je vratar nekako poškilil na njegovo obleko. A obleka je bila delovna, umazana obleka.

Rekel je vratarju:

„Kaj me postrani gledaš! Oblekica ti ne ugaja? Najbrž smo navajeni poškrabljenih ovratnikov?“

Vratar pa je zgrabil Vasilija Stepaniča za komolec in ga ni pustil naprej.

Vasilij Stepanič je odskočil.

„Tako torej!“ je kričal. „Delovnemu človeku ne dovolite v restavracijo? Obleka ni zaželeno?“

Ljudje so se, kajpak zbrali. Gledali so. Vasilij Stepanič pa je vpil:

„Da, pravim, zares, državljani, poškrabljenega ovratnika nimam, kravata, pravim, mi ne binglja... In mogoče, pravim, si

tri mesece nisem umil vratu. No, pravim, nimam časa, da bi si kar naprej preoblačil obleke.“

Tedaj so nameščenci obkolili Vasilija Stepaniča. Prijeli so ga pod pazduho in ga vlekli ven. Vratar, ta pes, pa je kar s kolegom pomagal, da bi šlo med vrati hitreje.

Vasilij Stepanič Konopatov pa je kar posebnel. Kar na jok je šlo človeku.

„Tovariši,“ je govoril, „bratje po mleku!

Kaj se dogaja v delavsko-kmečki družbeni ureditvi? Pravim vam, brez poškrabljenega ovratnika človeku niti jesti ne dovolijo...“

Nastala je zmešnjava, ker so ljudje videli, da se ruši ideologija. Začeli so odrivati nameščence. Eden je vihtel steklenico, drugi stol...

Gospodar se je drl na vse grlo — češ zdaj pa lahko zaprejo restavracijo zaradi razvratu.

Nekdo od godbenikov je stekel po milico.

Milica je prišla. Vzela je rodnega golobčka Vasilija Stepaniča Konopatova in ga zgnella v nekakšno kožijo.

Vasilij Stepanič pa tudi tukaj ni utihnil.

„Bratci,“ je vpil, „kaj pa je to? Pravim vam, še milica daje potuho krčmarju, za-

radi obleke zapirajo človeka in pravim vam, bolje bo zame, če odplujem k buržujem v Ameriko, kot pa da prenašam tako ravnanje, vam pravim!“

In Vasjo Konopatova so pripeljali na milico in ga vlaknili v celico.

Vso noč rodni golobček Vasja Konopatov ni zatisnil očesa. Šele proti jutru je nekoliko zasmrčal, le za hipec. Zjutraj pa so ga zbudili in ga odvedli k poveljniku.

Poveljnik pa je dejal:

„Pojdite, pravim, tovariš, domov!“

Vasja je rekel:

„Užalili ste me, zdaj pa — pojdite domov... Delovna obleka, pravim, ni po vašem okusu? Povem vam, pri priči bi lahko sedel in se odpeljal v svet ljudskih komisarjev, da se pritožim zaradi tega ravnanja.“

Poveljnik milice je rekel:

„Pusti to, tovariš. Pri nas velja pravilo: pijanim ljudem ne dovoljujejo vstopa v restavracijo. Ti pa si, pravijo, celo stopnice obruhali!“

„Kaj, kako?“ se je začudil Konopatov. „Torej me niso zaprli zaradi obleke?“

Tedaj je Vasilija Stepaniča nekaj obšlo.

„Jaz pa,“ je rekel, „sem mislil, da zaradi obleke. Zdaj pa ste rekli, da zaradi pijanosti. No, to, seveda, razumem. To mi je všeč, ne upiram se.“

Vasja Konopatov je stisnil poveljniku roko, se opravičil zaradi nadleže in odhitel.

IZREKI

● Srečni ljudje so bogati, toda bogati niso srečni.

(Halm)

● Strah pred siromaki je za večino bogatašev začetek dobrodelnosti.

(Descaves)

● Kdor joka brez priče, v resnici trpi.

(Marcial)

● Kdor ne zna trpeti, nima velikega srca.

(Fenelon)

● Malo te je življenje naučilo, če te ni naučilo prenašati bolečino.

(Graf)

● Velika bolečina ne pozna solz. Če smo zlomljeni, ne jočemo, krvavimo.

(Gefraut)

● Človek ki ni trpel, tudi ne zna odpuščati.

(Tommaseo)

● Majhne bolečine govorijo, velike molčijo.

(Seneca)

● Bedaki so v večini že od Adama.

(Delavigne)

● Človek nima drugega cilja kot to, da je človek.

(Scheler)

Čigav je že ta izrek?

Na vprašanje v naslovu ne bo težko odgovoriti tistemu, ki si bo kupil debeli „Dictionary of Citations“ („Slovar izrekov“), ki sta ga sestavila angleška humanista — oče in sin — J. M. Cohen in M. J. Cohen.

Navadno nismo v zadregi pri tako razširjenih izrekih kot „Nekaj gnilega je v deželi danski...“ (Ste? Odg.: „Hamlet“), huje pa je, če hočemo povedati, iz katerega Shakespeareovega dela je citat „tu je moja roka“ in odgovor „tu pa moja in srce z njo“, kdo je prvi rekel „počakajte in videli boste“ in kdo je „izumil“ izrek „mladi levi“. V „Slovarju izrekov“ pa je hitro mogoče najti odgovore: 1. „Vihar“, 2. Britanski pre-

rek o kameli, ki se trudi s živankinim ušesom, sta avtorja prisodila svetemu Maleju, izrek o kamelam podobnih oblakih pa je Hamletov. „Velike množice prej podležejo velikim lažem kot majhnim“ ni rekel Lenin (njegove besede so „svoboda je tako dragocena dobrina, da jo je treba deliti na obroke“) in niti Talleyrand (ki je avtor slavne izreka „začelek konca“ — o vojni z Rusijo), marveč Hiller. Talleyrandov je izrek „surlout, pas de zèle“ („predvsem pa brez gorečnosti“).

„Hilim se posmehovati iz vsega, ker se bojim, da bi moral jokati“ je rekel Beaumarchais, „kariera je odprta za talente“ je dejal Napoleon, „ljudje postajajo bratje“ pa Schiller. „Sem državljani sveta“ je rekel Sokrat, medtem ko je prvi avtor slavnega izreka „živiljenje so sanje“ Montaigne, drugi pa Calderon de la Barca, ki je tudi dejal: „največji človekov zločin je njegovo rojstvo“. Kdo bi si mislil, da je „skrajnosti se dotikajo“ rekel Louis-Sébastien Mercier, dokaj malo znani francoski pisatelj s preloma 18. in 19. stoletja! Flaubertov je nasvet „poezija je tako natančna znanost kot geometrija“, Ibsen pa je zapisal v „Peeru Gynlu“ tole: „Prva človekova dolžnost je, da je on sam“.

Kdo si bi mislil, ko sliši sredi ruskega teksta v „Pikovi dami“ italijanske besede „se non è vero, è ben trovato“ (če že ni res, je pa dobro najdeno oz. rečeno), da si jih je Čajkovski sposodil od Giordana Bruna, ter da je rekel Stalin „Koliko divizij ima papež?“, pa Sofoklej „Veliko je čudovitih stvari, nič pa ni bolj čudovitega od človeka“, pa Anita Loos „moški imajo raje plavalaske“, in da je naposled „vsako posploševanje je nevarno“ rekel Dumas sin.

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gosmetergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Palačnik. — Tiska založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

KO BOSTE PISALI VOŠČILA
svojim prijateljem in znancem
za božične praznike in Novo leto
dobite lepe karte s slovenskim
besedilom v knjigarni
„NAŠA KNJIGA“ CELOVEC
WULFENGASSE

mier Asyuth leta 1910 in 3. Mathew Arnold v „Kritičnih esejih“, ko je govoril o novinarjih londonskega „Daily Telegrapha“.

„Čas je denar“ je rekel Benjamin Franklin, „suženj okoliščin“ je rekel Byron, „smehljati se skozi solze“ pa Homer (o Andromahi). Kdo bi si mislil, da so „les enfants terribles“ („strašni otroci“) Gavarnijev (neznat?) naslov za serijo slikanic in „v temi so vse barve enake“ izrek angleškega frančiškana Bacona?

„Umiram s preveč zdravimi okoli sebe“ ni rekel Moliere, marveč Aleksander Veliki. „Ves svet naj se podre, samo da bom maščevan“ ni rekel Samson, temveč Cyrano de Bergerac (francoski pisatelj, 1619—55). Iz-

Ta teden vam priporočamo:

Najlepše darilo - dobra knjiga

● Za ljubitelje zgodovinskih romanov

Fran S. Finžgar: **POD SVOBODNIM SONCEM**, zgodovinski roman, 464 str. polusnje 85 šil.

Oskar Hudaes: **MED DVEMA SVETOVOMA**, zgodovinski roman iz dobe starih Slovanov, dve knjigi skupno 600 str. pl. 120 šil.

Josip Jurčič: **JURIJ KOZJAK** — slovenski janičar, zgodovinska povest iz turških časov, 144 str. pl. 12 šil.

Wl. St. Reymont: **LETO 1794**, zgodovinski roman iz stare Poljske, 848 str. pl. 98 šil.

Walter Scott: **IVANHOE**, zgodovinski roman iz 12. stoletja, 384 str. pl. 49 šil.

● Druga svetovna vojna v knjigi

Norbert Fryd: **KARTOTEKA ŽIVIH**, roman o nacističnem taborišču smrti, 400 str. pl. 55 šil.

Theodor Plievier: **BERLIN**, roman, ki pripoveduje o koncu nacističnega rajha, 500 str. polusnje 95 šil.

Hans Werner Richter: **NE UBIJAJ**, roman, ki ostro obsoja nacizem in vojno, 384 str. pl. 60 šil.

Irwin Shaw: **MLADI LEVI**, veliki roman iz druge svetovne vojne, 916 str. ppl. 128 šil.

Aleksander Vojinović: **KRI NI VSE**, roman o Pohorskem bataljonu in ugrabitvi vojnega zločinca, 328 str. ppl. 52 šil.

● Knjige za vsakdanjo rabo

SLOVENSKI PRAYOPIS, slovar, pravorečje in pravopis, 1056 str. polusnje 175 šil.

France Tomšič: **NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR**, 1368 str. pl. 120 šil.

France Tomšič: **SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR**, 952 str. pl. 100 šil.

Cene Kopčavar: **JEZIKOVNA VADNICA**, slovenska slovnica za šole, 128 str. br. 15 šil.

VELIKA SODOBNA KUCHARICA, splošno o prehrani, kuharska navodila, kuharski recepti, navodila za konzerviranje, kako postrežemo, 732 str. in 16 slik. prilog. pl. 85 šil.

● Iz sveta poezije

Valentin Polanšek: **GRAPE IN SONCE**, zbirka pesmi našega domačega pesnika, 80 str. br. 25 šil.

Kajetan Kovič: **KORENINE VETRA**, pesniška zbirka, 64 str. pl. 33 šil.

Ljube Kraker: **CVET PELINA**, pesniška zbirka, 80 str. pl. 35 šil.

Tone Pavček: **SANJE ŽIVJO DALJE**, pesniška zbirka, 80 str. pl. 32 šil.

Oton Župančič: **O DOMOVINA**, pesniška zbirka, 100 str., 4 slik. priloge in večbarvna pesnikova slika, pl. 30 šil.

● Doba vesoljskih poletov

Dr. Lavo Čermelj: **Z RAKETO V VESOLJE**, knjiga o prvih umetnih satelitih, 188 str. ilustr. br. 18 šil.

Dr. Lavo Čermelj: **ČLOVEK V VESOLJU**, dosedanje priprave za polet človeka v vesolje, 246 str. ilustr. br. 32 šil.

Mihail Vasilijev-Sergej Guščev: **REPORTAŽA IZ 21. STOLETJA**, kakšno bo življenje čez nekaj desetletij, 228 str. br. 24 šil.

Löwenthal-Hausen: **ŽIVELI BOMO S POMOČJO ATOMOV**, razvoj jedrske znanosti in tehnike, 232 str. ilustr. in 32 strani slik. prilog. pl. 68 šil.

R. M. Wallisfurth: **SOS — LETEČI KROŽNIKI**, fantastični roman, 216 str. ilustriran ppl. 15 šil.

Vse te in mnogo drugih lepih knjig vam je za bližnje praznike pripravila

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinja — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 14. 12.: 8.00 Orlaški zbor radia Celovec — 8.15 Orkestrski koncert — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Osojski menih“, pravljica — 15.45 Knjižni količek — 16.00 Poznaš koraško? — 16.55 „Veseli večer“ — 17.00 Popoldanski koncert — 19.20 Mešano za vas — 20.15 „Kralj Arthur“, opera.

Nedelja, 15. 12.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Dones je nedelja — 11.00 Dujajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05

RADIO PROGRAM

Glasba ob pelih — 18.00 Ljudske pesmi — 19.45 Zabavna oddaja — 20.10 Kdo je storilec? Kriminalna igra — 21.20 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 16. 12.: 8.15 Knjige za darilo — 8.30 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Čitani in razumeli — 20.30 Staroavstrijska slikanica — 21.15 Za mesto in deželo.

Torek, 17. 12.: 8.00 Zveneli jutranji pozdrav — 8.15 Majhen jutranji koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za darilo — 15.45 Ljudstvo in domovina — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 18.25 Če mene vprašate — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 „Češnje za Rim“, komedija — 21.30 Dobro razpoloženi.

Sreda, 18. 12.: 8.00 Zveneli jutranji pozdrav — 8.15 Knjige za darilo — 8.30 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjižni količek — 15.45 Predstavljam vam: Erica Steinlechner — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 19.00 Olimpijske zimske igre 1964 v Innsbrucku — 20.15 Tirolski komponisti sedanosti.

Četrtek, 19. 12.: 8.00 Zveneli jutranji pozdrav — 8.15 Zabavna glasba — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 16.00 Jazz — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Veseli praznike vseh — 20.15 Tiha pota, novela — 21.00 Za filateliste — 21.10 Ljudske pesmi.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poti — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 14. 12.: 8.20 Veseli konec tedna — 9.45 Zabavni zvoki — 10.00 Šolska oddaja — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Glasba na pihala — 15.15 Znanstveni umetniki — 16.00 Za delovno ženo — 16.30 Popevke — 18.00 Senzacije, naslovi in škandali — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 20.15 Avstrijska Hilarada.

Nedelja, 15. 12.: 7.05 Glasba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Klavir v ritmu — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Zabavna glasba — 15.15 Nogomet Italija — Avstrija — 16.20 Ljudstvo in domovina — 18.00 Ob mraku — 19.10 Teden dni svetovnih dogodanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 21.15 Umetni paradiz.

Ponedeljek, 16. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Veseli zvoki — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Zlubljeni gosli — 16.00 Orlaška ura — 17.15 Čitali smo za vas — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.30 „Ero z onega sveta“, komična opera.

Torek, 17. 12.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Znanstveni umetniki — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Zlubljeni gosli — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Dunajska opera — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 18. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Majhen orkester radia Dunaj — 16.00 Božične pravljice — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke — 19.30 Halo! Tenagerji! — 20.15 Vseh deval.

Četrtek, 19. 12.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Glasba raznih narodov — 14.15 Znanstveni umetniki — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Ne slišimo vsak dan — 20.00 Vindobona, prekrasno mesto — 21.00 Tema štev. ena: Znanost.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polniške motorni vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Dobači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 14. 12.: 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 9.45 Solistična zabavna glasba — 10.15 Nekaj domačih — 10.35 Kratka malineja pevskega zbora RAV Beograd — 12.05 Zabavna glasba — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Naši amaterji pojo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.35 Pesmi usode — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Nova v znanosti — 20.00 Išemo nove talente — 21.00 Sobotni ples.

Nedelja, 15. 12.: 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Pesmi za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnito, tovariši! — 10.30 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 11.50 Solistični instrumenti zabavne glasbe — 12.05 Voščila — 13.10 Zabavna glasba — 13.30 Za naša vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij, nekaj ritmov — 15.05 Glasbeno popoldne pri Čajkovskem — 16.20 Naš

glasbeni avtomat — 17.05 Hammond orgle — 18.15 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svoja popevka — 21.00 Ob 160-letnici rojstva Hectorja Berlioz.

Ponedeljek, 16. 12.: 8.00 Oj, tovariš, greva v vas — 8.25 Sestanek z zabavnimi orkestri — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Grška in italijanska glasba — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijatelja razvedila — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Iz opernega albuma — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Novosti iz arhiva zabavne glasbe — 18.30 Zabavni zbori — 18.45 Družina in čas — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 17. 12.: 8.05 Vedri zvoki — 8.35 Domače viže za prijatelja dopoldne — 9.45 Predstavlja se baritonisti Jože Černe — 10.15 Majhni zabavni ansambli — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Nekaj domačih — 14.05 Radijska šola — 14.35 Z zborom berlinskega radia pri štirih nemških skladateljih — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00

Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Sovjetske popevke — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križljah — 20.00 Srebrni labod — 20.20 Radijska igra — 21.09 Srebrni večer z jugoslovanskimi skladbami.

Sreda, 18. 12.: 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba ob delu — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Opoldne ob zabavnih glasbi — 13.30 Koncertni ples — 14.35 Znano in priljubljeno — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Ljubljanski komorni zbor in Emil Adamič — 17.05 Take igra violončelist Rene Forest — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Majstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Igra orkester Slovenske filharmonije — 21.30 Lepe melodije.

Četrtek, 19. 12.: 8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 9.25 Slovenski pevci, orkestri in ansambli zabavne glasbe — 10.15 Pihalna godba — 12.25 V pesmi od Triglava do Vardarja — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Majhni zabavni ansambli — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.45 Teden v skupščinskih odborih — 20.00 Četrtek večer narodnih pesmi in napoved — 20.45 Veliki zabavni orkester Bob Sharples — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Zabavni orkester Tony Leutwiller.

Petek, 20. 12.: 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.30 Jugoslovanske narodne in ponarodele v priredbi za zbor in orkester — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Novost na knjižni polici — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Radi bi vas bavali — 13.30 Romanska glasba na francoskih festivalih — 14.35 Domače za prijatelja popoldne — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldne pri skladatelju Janu Sibeliusu — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Pojejo jugoslovanski zbori — 18.30 Pripoveduje Borut Lesjak — 20.00 Revijska glasba — 20.30 Odlomki iz opere „Knez Igor“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Pa strunah in tipkah.

TELEVIZIJA

Sobota, 14. 12.: 15.00 Pogled v deželo — 15.30 Za otroke: Med cirkuško kupolo in manežo — 15.55 „Film zale“ — 16.45 Za družino — 18.35 Glasba z Broadwaya — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Kaj vidimo novega? — 21.15 „Tihi solastnik“, kriminalni film — 22.15 Poročila.

Nedelja, 15. 12.: 17.00 Svet mladine — 17.30 „Nevidna vila“, pravljica — 18.30 Za otroke — 19.15 Zanimala vas bo — 19.30 Družina Leitner — 20.00 Poročila — 20.15 Oknar — 20.45 Apostolska igra — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 16. 12.: 19.00 Šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Vse moje živali — 22.00 Poročila.

Torek, 17. 12.: 18.30 Poročila — 18.33 Zena je zlato vredna — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Theo Lingen predstavlja — 19.55 Čas v sliki — 20.05 Kratki film — 20.20 Horizonti — 21.00 „Gas Oil“, kriminalna igra.

Sreda, 18. 12.: 17.00 Listamo v slikanici — 17.25 Otroci iz Bulberbaja — 17.48 Za družino — 18.33 Eden kot ti in jaz — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Vsi nastopi, prosimo — 21.00 Glasba zale — 21.45 Z očmi naših otrok — 22.15 Poročila.

Četrtek, 19. 12.: 18.33 Mamica je najboljša — 19.00 Šport — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Obžalujem, napočeno zvezano“, kriminalna igra — 21.45 Forum-diskusija: Človek v podjalju — 22.15 Poročila.

Petek, 20. 12.: 19.00 Trg ob koncu tedna — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Trije fantje in eno dekle, igra — 21.25 Aida podnevi in ponoči — 22.00 Poročila.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 14. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.25 Na dom obujaj mi spomin.

Nedelja, 15. 12.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 16. 12.: 14.15 Poročila, objave, pregled spreda. KAR PO DOMACE... Sodelujejo: Marija in Stefan Gerdej, Franci in Jozci iz Kolmre vasi, Kolmirski fantje, moški oklet iz St. Vida v Padjuni in oklet SPD „Gorjanci“ iz Kolmre vasi. 10 MINUT ZA ŠPORTNIKE, piše Mirko Bogataj — 18.00 ŠPORTNI OBZORNIK. Mirko Bogataj nas pripravlja na zimsko olimpiado. Takrat nas bo povedel v svet alpskega smučanja in skokov.

Torek, 17. 12.: 14.15 Poročila, objave. POPEVKE ZA MLADE LUDJI. Predvajali bomo nove popevke s festivala: Opalja 1963. BOLJE JE PAZITI KOT ZDRAVITI SE. Dr. Josip Glančnik bo govoril o preprečevanju zlobne gnilebe.

Sreda, 18. 12.: 14.15 Poročila, objave. KAR ŽELITE, ZAGRAMO.

Četrtek, 19. 12.: 14.15 Poročila, objave. OTROCI, ZAPOJTE Z NAMI. Pel bo mladinski in fantovski zbor Družave realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu pod vodstvom dr. Franceta Cigana. S KNJIŽNE POLICE. Prof. Janko Messner je pripravil oddajo s podnaslovom In mir ljudem na zemlji. Bereta Krista Močnik in avtor.

Petek, 20. 12.: 14.15 Poročila, objave. OD PETKA DO PETKA PO NAŠIH KRAJIH IN PRI NAŠIH LJUDEH. Novica, ki jih zbira Blaž Singer. IZ LJUDSTVA ZA LJUDSTVO. Valentin Polanšek se bo razgovarjal z ljudmi z Obirskega, Remenika in Lepene o božičnih običajih in o božični kopli.